

TÜRK-İŞ

Uluslararası Hür İşçi Hareketi Güney Afrikadaki
İrk ayırımı ile mücadeleyi şiddetlendirme kararında

Ekim 1966
Sayı 44

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

EKİM

1 9 6 6

YIL : 4

SAYI : 44

Fiatı : 250 Kır.

1 Yıllık 25.00 TL.

TÜRK-İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

Genel Yayın Müdürü
Oktaç POYRAZ

Yazı İşleri Müdürü
Önder AKER

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ

İşçi Sigortaları Hanı
Atatürk Bulvarı Kat 1/2
YENİŞEHİR — ANKARA

Telefon :

17 15 02 — 12 66 18

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLAK YASASINA
UYMAYI KABUL ETMİŞTİR.

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER

SİRK

MATBAASI - ANKARA — 1966

SUNUS

Saygı değer

Türk - İş Okuru

27 Mayıs'm lideri eski Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in ölümü işçi hareketini büyük bir üzüntü içinde bıraktı. Türk-İş Gürsel'in vefatından sonra yayınladığı bildiride şöyle diyordu:

«İşçi haklarının teminat altına alındığı yeni Anayasamızın getirilişinde emeği geçen ve hayatlarını alınteri ile kazanan işçilerimize daha iyi yaşama şartları hazırlamak gayesi ile çalışmış olan Gürsel'in aziz hatırası önünde eğilmeyi ve bir kez daha minnet hislerimizi ifade etmeyi bir görev kabul ediyoruz.»

Türk-İş Dergisi daima kalplerimizde yaşayacak olan Gürsel'e Tanrı'dan rahmet diler.

Bu sayımızın kapağını Afrikada ırk ayrımının bütün vahşetiyle devam ettiği ülkelerde ıstırap çeken insanlar teşkil ediyor. Güney Afrika Cumhuriyeti Başkanı Verwoerd'in öldürülmesiyle bütün gözlerin üstüne çevrildiği bu ülkede ırk ayrımı şiddetini hergün biraz daha arttırarak devam etmekte. Bu ülkedeki ırk ayrımı ile mücadeleyi bütün dünyada ilk olarak başla'mış ve devam ettirmiş olan Dünya Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), yeni tedbirler alınması için harekete geçti. Şüphe yok ki, 20 nci yüzyılın yüz karası olan ırk ayrımı ilanıhaye devam etmeyecek, bu vahşet mutlaka sona erecektir.

İrk ayrımına karşı olmayı kuruluşlarının temel ülkelerinden biri olarak benimsemiş olan hür işçi hareketleri bu mücadelede üstlerine düşen görevleri mutlaka yerine getireceklerdir.

Gecen ayın bir önemli olayı da Çorumlu işçilerin işlerine dönmeleridir. Uzun süre kamuoyunu meşgul etmiş olan bu olayla ilgili yorum ve haberlerimizi ilgi çekici bulacağınızı umuyoruz.

Saygılarımızla

TÜRK-İŞ

bir durum muhakemesi

Dünyanın demokratik rejimi benimsemiş bütün ülkelerinde, ülkenin yönetimine bir baskı grubu olarak katılan en etken kuruluşlar şüphesiz ki, işçi hareketleridir.

Özellikle az gelişmiş, kalkınma çabasında olan ülkelerde, kalkınma metodu, milli gelir dağılımı, vergi sistemi, yeraltı ve yerüstü kaynaklarının kullanılması ve bunlar gibi yüzlerce mesele, işçi hareketlerinin titizlikle üzerinde durduğu konulardır. İşçi hareketleri, Hükümetleri ve Parlâmentoları devamlı olarak denetlerler, bunu aslî görevleri arasında sayarlar. Çünkü bilirler ki, temsil ettikleri büyük kitlelerin refahları, daha iyi yaşama şartlarına kavuşması ancak, bu müdahalelerle gerçekleşebilir.

Gelişmiş ülkelerde ise, bu baskı çok daha fazladır. Örneğin, Federal Almanyada Hükümet, uzun süredenberi çıkarmak istediği «Zor Zamanlar Kanunu» nu (bir çeşit sıkı yönetim kanunu) Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun muhalefetiyle karşılaştığı için Parlâmento'ya sevkedememektedir. Son olarak, geçenlerde yapılan Konfederasyon Kongresinde bu konudan bahseden Başbakan yuhalanmıştır. İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC) Kongresinde ise, Başbakan Wilson Hükümetin Ekonomik politikasını kabul ettirinceye kadar çok ter dökmüştür.

Geçtiğimiz ay içinde Çorumlu işçiler konusu, yurdumuzda demokrasiyi gerçek yönüyle değil, kendi istedikleri gibi benimsemiş bazı çevrelerin işlerini dökmelerine sebep oldu.

Tamamen ayrı kutupları temsil eden iki zıt görüş Türk-İş'in karşısına geçti ve bilir bilmez kalem oynatmaya, bazı çevreleri tahrik etmeye çalıştı.

Bu kutuplardan birincisi, işçilerin sokağa dökülmesini, hadiseler çıkmasını, işçi ile polisin çarpışmasını istiyor, Türk-İş'i «pasif, korkak» davranmakla itham ediyor, Çorumlu işçilerin yürüyüşünü, Türk-İş'in kontrolünden çıkarmak, başıboş bir hale getirmek istiyorlardı. Bunun için bazı grupları, tahrik ettiler. İstanbulda Türk-İş aleyhinde bağırtilar, yuhalattılar.

İkinci kutup ise, kendini Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un basım toplantısından sonra gösterdi. Onların söylediği de «Türk-İş kim oluyor da Hükümeti tenkid ediyor... Bu işçiler de artık çok oldu... Türk-İş çizmeden yukarı çıkıyor... v.s.» gibi lâflar oldu.

Bu arada Türk-İş'in tutumunu bir kere daha kısaca da olsa tekrarlamakta fayda var. Türk-İş ne yapmıştı? Önce Çorumlu işçilerin haklarının müzakere ve kanun yoluyla teslim edileceği inancıyla çeşitli kademelerde görüşmeler yaptı. Problemi dev-

letin her kademesinde anlattı. Kamuoyuna işçilerin karşı karşıya bulundukları haksızlıkları duyurdu. Yargı organlarına başvurdu... Türk-İş bildirisindeki şu cümleler Türk-İş'in görüşünü açıklamaktadır:

«Türk-İş bugüne kadar, kanunsuz davranışlarla kanunlar çerçevesinde mücadele etmiş ve bütün iyi niyetiyle, Türkiye'de Hukuk anlayışının galip geleceğine, kanunların uygulanacağına inanmıştır. Hatta bu inanç ve tutumu yüzünden Türk-İş'e haksız hücumlar yapılmış, hadiseler karşısında pasif davranmakla itham edilmiştir. Oysa, Türk-İş herhangi bir olay karşısında tutum ve davranışının ne olması gerektiğini bilen bir kuruluştur.»

Türk-İş bütün müzakere yolları, kanun yolları kapanmadan, harekete geçmemiştir. Bütün telkinlere, işçileri sokağa dökme çağrılarına rağmen, sonuna kadar iyi niyetini muhafaza etmiştir. Ama bir nokta gelmiştir ki, artık iyi niyetin de işe yaramadığı görülmüş, kanunların tanıdığı haklar kanunlara aykırı davranışlarla ve ısrarla çiğnenmeye devam edilmiştir.

Bu durum karşısında Türk-İş, bütün hür ülkelerde işçi hareketlerinin tutacağı yolu seçmiş ve bir baskı grubu olarak, kanunların uygulanmasını sağlamak için harekete geçeceğini ilân etmiştir.

Olayların gelişimine bakılacak olursa, Türk-İş'in en doğru yolu seçtiği açıkça görülecektir. Aşırı uçların bütün telkinleri Türk-İş bünyesinde en ufak bir gedik bile açamamıştır. Üstelik elde edilen sonuç, tutulan yolun doğruluğunu da ortaya koymuş bulunmaktadır.

Yarın bu çeşit yeni hadiseler olabilir? Türk-İş bu hadiselerde de bugüne kadar olduğu gibi, en doğru yolu seçecek, mutlaka başarıya ulaşacaktır. Ama bu arada bir takım çevrelerin art niyetli tenkidleriyle de karşılaşacaktır. Na gam? Onemli olan haklı olmak, haklı olduğunu, memleketsever davra-

nışla ortaya koymak ve sonunda başarıya ulaşmaktır.

Bugüne kadar bir tek olay gösterilemez ki, Türk-İş yanlış hareket etmiş ve sonuçta başarısızlığa uğramış olsun...

Misâl mi? İşte Çorumlu işçiler olayı...

Bu arada kaydedilmesi gerekli bir başka noktaya temas etmek isteriz.

Çorumlu işçilerin kamuoyu tarafından ilgiyle izlenen yürüyüşü, işçilerin başarıya ulaşması, bütün problemlerin yürüyüşlerle halledileceği ümidini yaygınlaştıracak ve muhtemeldir ki önümüzdeki günlerde şehirlerarası yollarda, ellerinde bayraklar, çeşitli dövizlerle bazı kalabalıklar göreceğiz. «Biz de meselelerimizi yürüyerek hallederiz» düşüncesi ve bu düşüncenin uygulama alanına konulması, tehlikeli bir çılgır açacak ve aslında hiç bir de fayda sağlamayacaktır. Gerçi Çorumlu işçiler başarıya ulaşmışlardır, ama başarı sadece yürüyüşün bir sonucu değildir. Unutmamalıdır ki, Çorumdan Ankara'ya gelen, Ankara'dan İstanbul'a giden işçilerin arkasında bütün bir Türk İşçi Hareketi vardı. Unutmamalıdır ki, kamuoyu Çorumlu işçileri tam manasıyla destekliyordu. Ve gene unutmamalıdır ki, Çorumlu işçilerin haklılığı bir de yargı organı kararıyla tescil edilmişti.

Eğer yürüyüşler yukarda belirttiğimiz şekilde yaygınlaşırsa, kamuoyunu bezdirecek, ne kadar haklı olursa olsun yürüyüşe sebep olan davanın hallini güçleştirecek ve yürüyecek olanlara yorgunluktan başka hiçbir şey sağlamayacaktır.

Bu gerçeğin hiç hatırdan çıkarılmamasında sayılamayacak kadar çok fayda vardır.

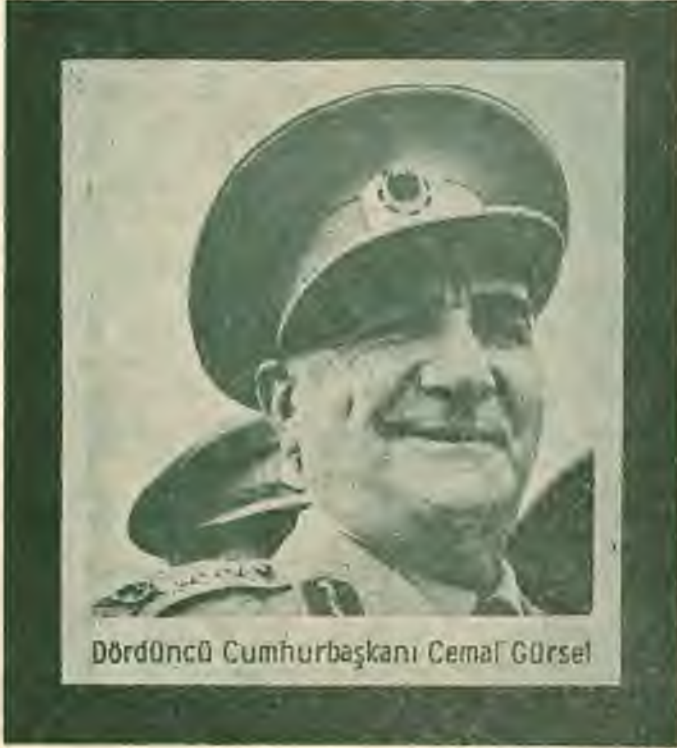

Büyük acımız...

27 Mayıs önderi eski Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel 14 Eylül 1966 günü vefat etmiştir. Ölümü yurt ve dün-

ya çapında teessür yaratan Cemal Gürsel, büyük bir törenle kaldırılmış ve Anıt-Kabirdeki şehitler mezarlığına defnedilmiştir.

Gürsel, bir devrim lideri olduğu kadar, mümtaz şahsiyeti ile de sonsuz sevgi ve saygı yaratmış bir insandır. Demokrasi aşığı Gürsel, Türk devletinin sağlam temeller üzerinde oturması için bütün gücü ile çalışmış ve demokratik müesseselerin kurulmasını sağlamıştır. Onun bütün arzusu; Türk milletin ileri bir seviyeye ulaşması idi. Bu gaye ile devrimin liderliğini yapmış ve demokratik düzene geçişini mümkün kılmıştır.

Gürsel'in ölümü Türk-İş camiasında da sonsuz bir elem yaratmıştır. Yeni Anayasamızın sağladığı sosyal haklar ve toplum düzeyinin ileri bir seviyeye ulaşmasındaki gayretlerinde Gürsel daima Türk milletinin kalbinde yaşayacaktır.

Cemal Gürsel'in vefatı ile ilgili olarak Türk-İş İcra Kurulu bir bildiri yayımlayarak, Türk işçisinin üzüntüsünü belirtmiştir.

Bildiri aynen aşağıdadır:

«Türk işçileri gönülden bağlı oldukları 27 Mayıs Devrimi'nin büyük önderi, eski Cumhurbaşkanımız Cemal Gürsel'i kaybetmiş olmanın derin üzüntüsü içindedir. Türkiye'yi çağdaş uygarlık seviyesine erdirmeyi hayatının en büyük gayesi saymış ve bu yolda çalışmış olan Gürsel'in hatrası kalplerimizde daima yaşayacaktır.

İşçi haklarının teminat altına alındığı yeni Anayasamızın meydana getirilişinde emeği geçen ve hayatlarını alıntı ile kazanan işçilerimize daha iyi yaşama şartları hazırlamak gayesi ile çalışmış olan Gürsel'in aziz hatrası önünde eğilmeyi ve bir kez daha minnet hislerimizi ifade etmeyi bir görev kabul ediyoruz.

İstikbal Türkiye'sinde daha ileri ve müreffeh bir hayat seviyesine ulaşacağına inandığımız işçi

toplumu, yaşantısında Cemal Gürsel'in, bu hayat şartlarına kavuşmanın en büyük amili olarak daima hatırlayacaktır. Ve bu günümüzde Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu olarak ehemmiyetle belirtelim ki, Gürsel'in hayatı boyunca savunduğu ve temsil ettiği işçi toplumuna en medeni milletler seviyesinde haklar getiren 27 Mayıs Anayasasının koruyucusu olacağız.

İnanıyoruz ki ancak böyle bir yolun takibi Gürsel'in ruhunu şadedecektir.

27 Mayıs Devrimi'nin ve onun getirdiği Anayasa'nın koruyucusu olmayı varoluş ilkelerinden biri sayan Türk işçi hareketi Cemal Gürsel'in hatrası önünde saygı ile eğilirken, aziz Türk Milletine ve kederli Gürsel ailesine başsağlığı diler.»

Felaketzedeler için yardım

kampanyası başarı ile devam ediyor

Olaylar

Türk-İş tarafından deprem felâketzedelerine yardım için açılmış olan kampanya başarı ile yürütülmekte ve işçilerin verdikleri birer günlükleri Sümerbank Yenışehir Şubesinde açtırılmış olan 545 sayılı hesapta toplanmaktadır.

Türk-İş Eylül ayı içinde bir genelge yayınlayarak, yardım kampanyasının daha başarılı olması için alınması gerekli tedbirleri teşkilâtına duyurmuştur.

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLER İÇİN BROŞÜR

Yurt dışındaki işçilerimizin yardım kampanyasına katılmalarını sağlamak amacı ile Türk-İş, bir broşür hazırlamıştır. Çok sayıda bastırılan bu broşür yurt dışındaki işçilerimize dağıtılmıştır.

DGB'NİN BÜLTENİ

Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB), Türk işçiler için

yayınladığı «Sendikacının Sesi» isimli aylık haber bülteninin özel sayısını çıkarmış ve Türk işçileri felâketzede yurttaşlarına yardıma çağırmıştır. Birinci sayfasında, Türk - İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un Alman Sendikaları Konfederasyonuna yazdığı ve felâketzedeler için yardım isteyen mektubunun yer aldığı bültenin iç sayfalarında DGB İcra Kurulu üyesi, Türk Sendikacılarının yakından tanıdığı Günther Stephan'ın Türk İşçilerine çağrısı yer almıştır.

Günther Stephan'ın çağrısı ay-nen şöyledir:

SEVGİLİ TÜRK ARKADAŞLAR

«Bu özel sayımızda sizlere, memleketinizde vuku bulan korkunç deprem felâketinden bahsetmek istiyoruz.

Sizlere bu büyük felâketin

Türk-İş deprem felâketi ile ilgili olarak bir broşür hazırlamış ve çok sayıda basılan bu broşürleri yurt dışındaki işçilere dağıtmıştır. Broşürde, işçilerimiz anayurttaki felâketzede yurttaşlarına yardım davef edilmektedirler.

ÖLÜ SAYISI 2300
ÖLÜ binlerce
YARALI yaralı

Yurdun, kara gününde Türk işçisi-elele

Binlerce ölü, açta kalan insanlar ve gözyaşı...

Az önceki günün depreminde, gözetici ve mal kamyonu selâp olan deprem gözü yolların açığı

Dünya'da yaptığı tesirleri anlatırken, acımızı kalpten paylaştığımızı bilmenizi isteriz.

Memleketinizde Türk işçileri yarahlara, evsiz, barksızlara ve hastalara yardım olmak üzere bir günlük kazançlarını bağışlamaktadırlar.

Siz Almanya'daki Türk işçilerinin de bu kampanyaya katılmaya hazır olduğunuzu biliyoruz.

Bu sebeptendir ki Almanya'da çalışan Türk işçilerinin yardıma çağırılması ricasını memnuniyetle kabul ettik. «Sendikacının Sesi» nin gelecek sayısında bu kampanyanın başarısından bahsederek yardıma ilk iştirak edenlerin isimlerini neşredeceğiz.

Bütün sendika üyelerimizi ve mesai arkadaşlarımızı sizlere bu yardımın mahiyeti hakkında bilgi vermeye, göndereceğiniz yardım için gerekli makbuzu doldurmanızda ve gerekirse para yatırırken yardımcı olmaya davet ettik.

Göndereceğiniz yardımlar hiçbir kesintiye uğramadan felâketzede vatandaşlarımızın emrine tahsis edilecektir.

Memleket sevginizin ve bu sevgi gösterisinin sonuçlarının Dünya'ya başarılı bir örnek vereceğinden eminiz.

Hepinizi kalpten selâmlarım.»

VARTO HEYETİ TÜRK-İŞ'İ ZİYARET ETTİ

Öte yandan on iki kişilik bir Varto heyeti ay içinde Türk-İş Merkezini ziyaret ederek Genel Sekreter Halil Tunç'la bir süre görüşmüşlerdir.

Varto heyeti, felaketten sonra deprem bölgesine ilk yardım elini uzatan Türk-İş'e yediden yetmiş bütün Vartoluların teşekkürlerini getirdiklerini söylemişler ve yardımın dağıtılması sırasında Türk-İş'in denetlemede bulunmasını istemişlerdir.

Tunç, Varto heyetine, Türk-İş'in

Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB)

Almanya'daki Türk işçileri için bir bülten bastırarak, işçileri vatandaşlarına yardıma davet etmiştir. Yandaki resimde bu broşürün kapağı görülmüyor.

sadece yurt içinde değil, yurt dışında da yardım kampanyası açtığını söylemiş ve yabancı işçi kuruluşlarına gönderilmek üzere hazırlanan İngilizce bülten ve yurt dışındaki işçilere dağıtılan broşürleri göstermiştir.

Heyet üyeleri bu bülten ve broşürlerden Varto'ya götürmek üzere almışlardır.

Sosyal mesken sitesinin temeli atıldı

Ankara'nın Aydınlıkevler semtinde TÜRK-İŞ tarafından inşa ettirilecek 3.000 dairelik Sosyal Mesken sitesinin temelleri, geçen ay içinde yapılan bir törenle atılmıştır.

Memleketimizde uygulanan yapı kooperatiflerinin istenilen hedeflere bir türlü ulaşmayışını göz önüne alarak 1961 yılında çalışmalara başlayan Türk-İş, bünyesi içinde bir yapı kooperatifi kurarak «Her işçi-

ye bir yuva» parolası ile faaliyete geçmişti. 3.000 dairelik sosyal mesken sitesinin temellerinin atılması ile de, yurdumuzda işçi meskenleri probleminin halledilmesi için, olumlu bir adım atılmıştır.

TÖREN

Aydınlıkevler, Samsun asfaltı üzerindeki arsa bayraklarla donatılmıştı. Saat 11.30 da Kooperatif Başkanı ve Türk-İş Genel Sekreteri Halil

Tunç kısa bir konuşma ile töreni açmıştır. Kooperatifin, TÜRK-İŞ'in sosyal mesken politikasının bir neticesi olarak kurulduğunu ifade eden Tunç, «gayemiz her işçiye, ucuz, sıhhi ve sağlam bir ev temin etmektir» demiştir.

Kürsiye gelen Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem memleketimizde şimdiye kadar işçi meskenleri konusundaki uygulamanın yetersiz olduğuna değinerek, «15 sene içinde açılan 750 milyon lira krediye mukabil, ancak 24 bin işçi meskeni inşa edilmiştir. Yapılan bu meskenler ise işçilerin ödeme güçlerinin çok üstündedir. Bir işçinin 60-65 bin lira ödemesini bekliyoruz» demiştir. Çalışma Bakanı, Sosyal Sigortalar Kurumunun açtığı kredilerle inşa edilecek meskenler için yeni bir ödeme sistemi üzerinde çalışıldığını ve konunun Hükümet programına alındığını belirtmiştir. Türk-İŞ'in bu konu üzerine ciddiyetle eğilmesinden duyduğu memnuniyeti ifade eden Çalışma Bakanı, «Konfederasyonun işçi meskenleri konusundaki bu çalışması, yurt sathındaki bir faaliyetin ilk adımıdır» diyerek sözlerine son vermiştir.

Bundan sonra söz alan Ankara Belediye Başkanı Halil Sezai Erkut, Ankara'daki işçilerin % 60'nın gecekonduarda oturduğunu belirtmiş ve Türk-İŞ ile Belediye arasında işbirliğine temasla, «İşçi kardeşlerime sözveriyorum. Arsaların tamamını kendilerine tahsis edeceğim. Zaten Belediye encümeni bu arsaların Türk-İŞ Kooperatifine verilmesi için karar almıştır» demiştir.

İşçi hareketinin bir zaferi daha: Çorumlu işçiler görevlerine döndü

Uzun bir süre kamuoyunu meşgul eden Çorumlu işçiler meselesi ay içinde olumlu bir şekilde sonuçlanmış ve Çorumlu işçiler görevlerine dönmüşlerdir. Başlangıç ve gelişmesi hakkında geçen sayı-da bilgi verdiğimiz olayın yeni safhalarını aşağıda sunuyoruz.

Çorum Belediyesi tarafından işten çıkarılmış olan işçiler ay içinde tekrar göreve alınmışlar, bu suretle uzun bir süre kamu oyunu meşgul eden anlaşmazlık, Türk İşçi Hareketi lehine sonuçlanmıştır.

OLAYIN GELİŞMESİ

Çorum'dan Ankara'ya, Ankara'dan da İstanbul'a yürüyen işçiler, Eylül başında, İstanbul'a geldiler ve burada sendikacılar, kalabalık bir işçi topluluğu tarafından karşılandılar.

Bu sırada Çorum Belediye Başkanı demec üstüne demec veriyor, Danıştay kararını istediği gibi yorumluyordu...

ANKARA'DA YAPILAN TOPLANTI

Çorum Belediye Başkanı Kemal Demirer olayların en hareketlendiği sırada Ankara'ya çağrıldı, önce Başbakanla görüştü; sonra da Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un ve bazı bakanların katıldığı bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda Belediye Başkanı Kemal Demirer meşeyi bir kere de Çorum A. P. İl Başkanıyla görüşeceğini söyledi ve Ankara'dan ayrıldı.

Belediye Başkanı, Çorum'a dönüşünden sonra, meselenin hallolmayacağını Ankara'ya bildirdi.

Ortada bir Danıştay kararı var-

İşçiler yürüyorlar. Bu yürüyüşün sonunda işçi hareketinin zaferi vardır.

dır. Bu karara kim olursa olsun, herkes uymak zorundaydı. Buna karşı Çorum Belediye Başkanı kendini kanunlar üstü saymağa devam ediyordu.

Artık Türk-İş'ten de Genel-İş'ten de günah gitmişti.

HALİL TUNÇ'UN BASIN TOPLANTISI

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç 6 Eylül günü bir basın toplantısı yaparak, Çorumlu işçilerin yürüyüşü hakkında Türk-İş'in görüşünü ve bundan sonra alınacak tedbirleri açıklamıştır.

Basın toplantısında konuşmasına «Çorum olayı basit bir iş uyuşmazlığı olmaktan öteye gitmiştir» diye başlayan Tunç, olayın başlaması ve gelişmesi hakkında bilgi vermiş, işçilerin Belediye Başkanı'nın iddia ettiği gibi 900.— lira değil, toplu iş sözleşmesi ile sağlanan haklar dahil, ayda brüt 375.— lira aldıklarını söylemiştir.

Türk-İş Genel Sekreteri sözlerine şöyle devam etmiştir:

«Türkiye'de çok önemli olan ücretlerin yanında onun kadar, belkide ondan daha önemli olan iş güvenliği konusu vardır. Ama son olaylar göstermiştir ki, problem iş güvenliğinin de ötesinde, kanunların uygulanıp uygulanmama noktasında toplanmaktadır.»

Tunç daha sonra, Çorum Belediye Başkanı'nın işçilerin ayda 4 defa yıkanma isteğini yerine getirilemeyecek, aşırı bir istek olarak kamu oyuna açıkladığını hatırlatmış ve «bu dahi bu Belediye Başkanı'nın zihniyetini göstermektedir» demiştir. Tunç 1941 yılında yürürlüğe giren İşçi Sağlığı ve İş Emniyeti Nizamnamesi'nin 20 nci maddesini okumuştur. Buna göre, işçilerin yıkanabilmeleri için sıcak su, sabun ve gerekli temizlik malzemeleri sağlanması işverene yüklenmektedir. Tunç, «aradan 25 yıl geçmiş, sosyal hayatta bu kadar gelişme olmuş olmasına rağmen, bu Belediye Başkan

Demirsoy Amerika'ya gitti

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy 21 Eylül Çarşamba günü Amerika'ya gitmiştir. Amerika'da iki ay kadar sürecek olan tetkik gezisinde Türk-İş Başkanına Konfederasyon Mali Sekreteri Ömer Ergün ve Eğitim Müdürü Ferit Azkara refakat etmektedir.

Türk-İş Başkanı bu gezisinde Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı George Meany, Otomobil İşçileri Sendikası Başkanı Walter Reuther ve diğer işçi liderleri ile sendikal konularda görüşmeler yapacaktır.

Türk-İş Heyeti 23 Ağustos tarihinde 1 milyon üyeli Amerikan Birleşik Çelik Sanayii İşçileri Sendikası'nın olağan kongresine katılmışlardır. Kongreye Türk işçilerinin «içten başarı dileklerini» sunan Türk-İş Başkanı Sendikacılık hareketlerimizdeki gelişmeler hakkında da delegelere bilgi vermiş, Orta Doğu'nun en kudretli işçi hareketi olarak nitelenen Türk sendikacılık hareketinin «barış, ekmek, hürriyet» mücadelesinde üzerine düşeni lâıkiyle yapma gayreti içinde olduğunu sözlerine eklemiştir.

Öte yandan Türk-İş Başkan yardımcısı Muzaffer Sıranç'ta bir süre incelemeler yapmak üzere geçtiğimiz ay içinde Amerika'ya gitmiştir.

kanı hâlâ ne kadar geride... Görüyor...» demiştir.

Genel Sekreter Tunç bundan sonra Türk-İş'in pasif davrandığı için haksız bir itham altında tutulduğunu söylemiş ve şöyle devam

etmiştir:

«Türk-İş olaylara ne zaman müdahale edileceğini bilen bir kuruluştur. Hükümetle temas edilmiştir. Her görüştüğümüz kimse, Başbakan, Devlet Baka-

Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararına uyulmaması üzerine Türk-İş Çorum'lu işçilerle ilgili olarak bir bildiri yayınlamıştır. Bildiri'nin tam metnini aşağıda sunuyoruz.

TÜRK-İŞ'İN BİLDİRİSİ

Çorumlu işçilerin 700 kilometrelik ölüm yürüyüşü, Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararının üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen, olumlu bir tedbirin alınmayışı, yetkililerin yargı organı kararlarına adetâ sırt çevirerek ufak politika oyunları ile meşgul olmaları karşısında, sefalet ve açlık içinde kıvrananların bir tepkisidir.

Demokratik rejimin mutlaka yaşatılması gereğine inanan Türk-İş, Anayasa'nın ve Kanunların ruh ve manâsına tamamen aykırı düşen bu davranışlar karşısında ilgilileri sık sık uarmayı görev bildi. Siyasi partilere ve iktidarlara her fırsatta sorumluluklarını hatırlattı, onlardan Anayasa ve kanunlara sahip çıkmasını istedi.

Bütün bu samimi uyarmalarımıza rağmen, son olaylar karşısında da ilgililerin ve Hükümetin tutumu değişmemiş, aksine millete zulmedercesine ve kanunların kendilerine yüklediği sorumluluk ve vazifeyi bir tarafa bırakıp, basit meselelerle meşgul olmuşlardır, olmaya da devam etmektedirler.

Bunun son örneği, Çorumlu işçilerin durum-

larıdır. Başlangıçta, benzerleri gibi, yurdumuzda sendika özgürlüğünü yoketme, sendikaları güçsüz bırakma yolunda bir çaba ya da tek kelime ile Anayasa'nın işçiye tanıdığı hakları ortadan kaldırma şeklinde görünen olay kısa zamanda bu görünüşten daha ileri ve tehlikeli bir zihniyetin belirtileri olarak gelişmiştir.

Haksızlıkların en ağırlı ile karşı karşıya bırakılan Çorumlu işçilerin durumu günlerden beri kamuoyunu meşgul etmektedir.

Haklı oldukları kamuoyu, politik anlayış ne olursa olsun bütün Türk basını, Parlâmento üyeleri, Hükümet ve en önemlisi yargı organlarınca kabul edilmiş olan işçiler, haklarını alamamaktadırlar.

Haklara karşı girişilen tecavüzler bütün Türk Ulusunun gözleri önünde pervasızca yapılmaktadır. Buna rağmen, haksız ve kanun dışı tasarrufla bulunanlar bu gidişe, bu davranışa engel olacak mercilerin ses çıkarmayışı veya bulunamayışı yüzünden istedikleri gibi hareket edebilmektedirler.

Bu facia artık Türkiye'nin temel yapısını ve rejimi sarsacak bir nitelik kazanmıştır.

OLAYLAR

m, Çalışma Bakanı işçilerin hakkı olduklarını belirtmişlerdir. Buna rağmen, haklılar kanunsuzluk önünde boyun eğmek zorunda bırakılmak istenmektedir.

Belediye Başkanı Ankara'ya geldiğinde Başbakanlıkta konuşurken enteresan bir açıklama yaptı. «Bu, Çorum A. P. İl İdare Heyetinin aldığı karardır, İl

Başkanını ikna ederseniz ben de uyarım» dedi. Belediye Başkanı büyük bir cüretle istifâ mektubunu getiriyor ve kanunsuzlukta ısrar edeceğini açıklıyor. Buna karşı hiç bir şey yapılamıyor. Çalışma Bakanı A. P. Çorum İl Başkanı ile konuşuyor, «Hayır» cevabını alıyor. **Belediyeler özerktir. Özerkliğe saygımız büyük. Ama, özerklik,**

kanunsuzluk, yargı organlarının kararlarına uymama demek değildir.»

Tunc daha sonra, Çorum Belediye Başkanının Ankara'ya iddia edildiği gibi Başbakan'ın daveti ile gelmediğini başka bir şekilde getirildiği rivayetlerinin dolaştığını söylemiş ve «bunu tahkik ediyoruz, eğer doğru ise bu da bir samimiyetsizlik örneğidir» demiştir.

Haklılığın tek başına bir değer taşımadığı bir ülkede demokrasiden, hukuk devletinden bahsedilemeyeceği gerçeği, haklıların kanunsuzluğa boyun eğmek zorunda bırakılmalarıyla bir kere daha ortaya çıkmıştır.

Haklılığın tek başına bir değer taşımadığı bir ülkede demokrasiden, hukuk devletinden bahsedilemeyeceği gerçeği, haklıların kanunsuzluğa boyun eğmek zorunda bırakılmalarıyla bir kere daha ortaya çıkmıştır.

Haklı oldukları şüpheye yer kalmayacak şekilde anlaşılmalı olan işçiler haklarını alamamaktadırlar.

Haklar kanunlara saygı gösterilerek alınmamaktadır.

Açlığa mahkûm edilen Çorumlu işçiler yargı organlarının kararlarına rağmen, görevlerine iade edilmemektedir.

Türk-İş, bugüne kadar, kanunsuz davranışlarla kanunlar çerçevesinde mücadele etmiş ve bütün iyi niyetiyle Türkiye'de hukuk anlayışının galip geleceğine, kanunların uygulanacağına inanmıştır. Hattâ bu inanç ve tutumu yüzünden Türk-İş'e haksız hücumlar yapılmış, Türk-İş hadiseler karşısında pasif davranmakla itham edilmiştir. Oysa ki, Türk-İş herhangi bir olay karşısında tutum ve davranışının ne olması gerektiğini bilinçli olarak bilen bir kuruluştur. Olayların gelişimine ve zamanına göre, hareketlerin en güçlüsünü, en sertini hiçbir şahsa veya kuruluşa en ufak bir taviz vermeden uygulayacak güçtedir.

Ancak, artık görülmektedir ki yurdumuzda kanunsuzluklar himaye ve hattâ teşvik edilmektedir.

Türk-İş bugüne kadar demokrasi rejimi ve hukuk devleti anlayışının artık yerleşmiş olduğu inancıyla Türkiye'de bir rejim münakaşası açılmasının yersiz olduğunu düşünmekteydi. Buna rağmen karşılaşılan kanunsuzluklar, yargı organ-

ları kararlarının hiçe sayılması yurdumuzda mutlaka bir rejim münakaşası açılması gerektiğini göstermiştir.

Bu münakaşa açılmalı, demokrasi adı altında oynanan oyun kamuoyunun gözleri önüne serilmeli ve rejimimizi kurtaracak tedbirler derhal alınmalıdır.

Bu konuda çalışma hayatı ile ilgili birçok örnekler vardır. Bunlardan sonuncusu ortadadır ve bardağı taşıran son damla olmuştur. Anayasa'nın, yargı organlarının kararlarının derhal uygulanması yolundaki âmir hükmüne rağmen, bu kararlar uygulanmamakta, kanunsuzluklarda ısrar edilmekte ve Türkiye'de kanunları uygulatacak hiçbir merci bulunmamaktadır.

Kanunları ve kararları uygulatacak organlar nerededir?

Eğer bu organlar görevlerini yapamıyorlarsa, ya da görev yapamıyacak duruma getirilmişlerse, bu, hukuk devletinin sonu demektir.

Türk-İş bu durum karşısında, yurdumuzda oynanan oyunu sona erdirerek, demokrasiyi ve hukuk devleti anlayışını yerleştirme mücadelesinin ilk ve aslî görevi olduğuna inanmaktadır. Bu mücadele yapılacaktır.

OLAYLAR

«Hükümet edenler, görülmektedir ki, ya oyalama politikası gütmekte ya da olayların gerisinde kanunlara uymama arzusu yaratmaktadır» diyen Tunç sözlerine bundan sonra Türk-İş'in neler yapacağını anlatarak devam etmiştir.

Tunç'un açıkladığına göre, önce İstanbul'da şimdiye kadar görülmemiş büyüklükte bir miting yapılacaktır, bu uyarı yetmezse, yurdun

her yerinden işçiler ekipler halinde yürüyüşe geçerek, Ankara'ya yürüyecekler ve Ankara'da da görülmemiş büyüklükte bir miting düzenlenecektir.

Genel Sekreter bundan sonra demiştir ki:

«Bu memlekette ya kanunlar uygulanacaktır. Ya da kanunların uygulanmasından doğacak hadiselerin sorumluluğu

Türk-İş'e ait olmayacaktır.»

Genel Sekreter Tunç Basın mensuplarının sorularını da cevaplandırmıştır.

İstanbul'da neden bir miting yapılmadığı sorusuna Tunç, «Başbakan Belediye Başkanı'nı mutlaka Ankara'ya çağıracağını ifade etmişti; Bunun sonucunu bekledik. Alınacak kesin sonuçtan sonra bir miting yapılmasının daha etkili olaca-

ğını düşündük» cevabını vermiştir.

Bir başka soruya cevaben Tunç, bundan sonra mücadele hedefinin Çorum Belediye Başkanı değil, bir zihniyet olduğunu söylemiş ve «genel grev düşünür müsünüz?» sorusuna şu cevabı vermiştir:

«Eğer hadiseler bu istikamette gelişirse, kanunlar ihlâl edilmeye devam olunur, kanunsuzluklar saygı görürse bu da düşünülebilir. Kanunlara saygı gösterilmesini sağlamak için herşeyi göze aldık. Gayemiz Türkiye'de hukuk devleti anlayışının tahribini önlemektir. Bunun için, kanunsuzlukları önlemek için bu gaye ile biz de herşey yaparız.»

Tunç bir diğer soru üzerine, kanunsuz davranışlara bugüne kadar Türk işçi hareketinin çok muhatap olduğunu söylemiş ve bu çeşitli olayları saymıştır.

Belediyelerin özerkliği ile ilgili bir diğer soruya Genel Sekreter «Özerkliğe saygımız sonsuz. Ama kanunlara daha çok saygılıyız. Özerklik kanunsuzluk ya da kanunları çiğneme hakkına sahip olmak demek değildir» demiştir.

Tunç sözlerine şöyle devam etmiştir:

«Kaldı ki, Çorumlu işçilerin haklılığı teslim edilmiştir. Ancak, «haklısın ama ne yapayım» denmesi ne demokrasi ne de hukuk devleti anlayışı ile bağdaşabilir. Hukuk devletinde hakkın üstünlüğü asıldır. Herşeyden önce hakkın yerine getirilmesi, kanunlara saygı duyulması, kanunsuzlukların himaye görmemesi gerekir. Bu nasıl sağlanacaktır? Kanunlara saygı göstermeyen kimselere, kanunlara saygıyı öğretecek, göstertecek bir kuvvet çıkmalıdır. Bu kuvvet baskı gurupları olabilir. Kanunsuz davranışlar milli güvenliği tehdit edici bir nitelik kazanabilir. Milli Güvenlik Kurulunun görevi

milli güvenliğin korunmasıdır. Kanunları uygulamak, kanunsuzlukların himaye edilmesini önlemek Milli Güvenlik Kurulu'nun da görevleri arasında mütalâa edilmek gerekir.

Halil Tunç işçilerin durumunun asla pazarlık konusu yapılmayacağını, «eğer mesele bunlara iş temini olmuş olsa idi, Türk-İş bu işi kolaylıkla hallederdi» demiş «hedef

yargı organları kararının uygulanması, kanunsuzluğun önlenmesi, ke numuz itibarıyla 54 işçinin mutlaka işlerine iadesidir» diyerek devam etmiştir.

Tunç, Çorumlu işçilerin ailelerinin de yürüyüşe katılmak istediklerini ve gerekirse bunun da yapılacağını açıklamıştır.

Sözlerinin sonunda, basında Çorumlu işçilerin ailelerinin ihmal e-

Olayların kronolojisi

Olay, Çorum Belediye Başkanının belediyede çalışmakta olan işçileri toplu sözleşme hükümlerine aykırı olarak Emekli Sandığı ile ilgilendirmek ve bu suretle toplu sözleşmeyi işlemez hale getirmek istemesinden çıkmıştır. İşçiler, Emekli Sandığı ile ilgilendirilme teklifini reddetmişlerdir. İşveren Belediye bunun üzerine işçileri işten çıkarmıştır.

Genel-İş Sendikası bir yandan bu haksızlığın düzeltilmesi için Belediye ile temaslarda yaparken, bir yandan da kanun yolu ile haklarını almak için mahkeme ve Danıştay'a müracaat etmiştir. Bu arada Türk-İş, Hükümet nezdinde teşebbüste bulunarak kanunsuz bir davranışta bulunduğunu ilgililere duyurmuştur.

Danıştay'ın icranın durdurulması yolundaki kararına rağmen, Belediye Danıştay kararına uymamakta ısrar etmiştir.

Genel-İş Sendikası bu durum karşısında uğranılan haksızlığı kamuoyuna duyurmak için işçilerin Ankara'ya yürümelerini kararlaştırmış ve bu karar derhal uygulama alanına konulmuştur.

İşçilerin yürüyüşü basınımızda geniş yer bulmuş ve kamuoyunun ilgisini toplamıştır.

Bu arada Türk-İş işçilerin yürüyüşünü desteklediğini kamuoyuna açıklamış ve ilk bildirisini yayınlamıştır.

Çorum Belediyesinin Danıştay kararına uymamakta ısrar etmesi ve bunda direnmesi üzerine Türk-İş ikinci bildiriyi yayınlamış, işçilerin önce İstanbul'a yürüyeceklerini, sonra da yurdu dolaşıp, uğranılan haksızlığı bütün Türkiye'de duyuracaklarını açıklamıştır.

Türk-İş bu arada Hükümet nezdindeki teşebbüslerine devam ederek, Danıştay kararının uygulanmasını istemiştir. Hükümetin meselenin çözümleneceği yolunda çeşitli vaatleri üzerine Türk-İş meselenin barışçı yollarla halledileceği inancını muhafaza etmiştir.

dildiği, parasız bırakıldığı yolunda bazı haberler çıktığına değinen Tunç, bunların yanlış anlamadan doğmuş olabileceğini belirterek devamlı yardım yapıldığını son olarak daha bu sabah her aileye 250 şer lira gönderildiğini söylemiştir.

GENİŞ İLGİ

Tunç'un basın toplantısının yarattığı ilgi büyük oldu, bütün gazete-

ler, Genel Sekreterin sözlerine geniş yer verdiler.

Türk-İş, kanunsuzlukla mücadele edeceğini açıklarken, Çorum'lu işçilerin haklarının mutlaka teslim ettirileceğini de kamuoyuna duyuruyordu.

Tunç'un basın toplantısından hemen sonra, Türk-İş'te uzun bir süreden beri devam eden çalışmaları daha da hızlandı. Bir metod ve

plân dahilinde, kanunsuzlukla mücadele için neler yapılacağı tesbit edildi.

DANIŞTAY'IN TAVZİH KARARI

Bu sırada Danıştay'da ikinci bir karar vererek, ilk kararının, ikinci bir tavzih kararına lüzum göstermeyecek kadar açık olduğunu belirtti.

MESELE HALLOLUYOR

Tunç'un basın toplantısından ve Danıştay'ın ikinci kararından sonra Çorum Belediye Başkanı işçileri yeniden işe almaya hazır olduğunu bildirdi.

Bunun üzerine Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Selâhaddin Erkap, Genel-İş Genel Sekreteri Hasan Okyar ve Çorum Belediye Başkanı arasında bir protokol imzalandı.

Protokolda şöyle deniyordu:

«Danıştayca itiraz olunan 2.9.1966 tarih Esas No: 1966/1538 sayılı tavzih kararına uyularak Çorum Beledivesi adına Belediye Başkanı Kemal Demirer Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu adına Genel Sekreter Yardımcısı Selâhaddin Erkap ve Genel-İş Sendikası adına Genel sekreter Hasan Okyar arasında aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varılmıştır.

1 — Danıştay kararı kapsamına giren 27 işçi tekrar beledivede işe alınacaktır. Bu işçiler 19.9.1966 Pazartesi sabahından itibaren işbaşı yapmış olacaklardır. Bu sebeple işçiler 18.9.1966 Pazar günü akşamı Zabıta Müdürlüğü görerek işyerlerini öğreneceklerdir.

2 — Çorum Devlet Hastahanesince çalışamaz raporu verilen 9 işçinin emeklilik işlemlerinin yapılması m teminen Sosyal Sigortalar Kurumuna gerekli yazılar yazılacak ve Kurumca emeklilik işlemleri yapılabilmesi için Türk-İş ve Genel-İş tarafından gerekli takibat yapılacaktır.

3 — Belediye Meclisince tensikata tabi tutulan diğer 10 işçinin kanunlardan doğan teminatları belediyeye hesaplanarak belediyenin im-

Çorumda işçilerin işten çıkarılmalarıyla başlayan olaylar ilginç bir seyir takibetti ...Aşağıda ana hatlarıyla olayların gelişmesini kısaca tekrarlıyoruz.

Ankara'da yapılan ve bazı bakanlarla Çorum Belediye Başkanının da katıldığı bir toplantıdan sonra Belediye Başkanının Danıştay kararına uymayacağını açıklaması üzerine Türk-İş işçilerin haklarını alabilmeleri için başka yollara başvurmak gerektiği inancıyla harekete geçmiştir. Genel Sekreter Halil Tunç derhal bir basın toplantısı düzenlemiş ve Türk-İş'in bu konuda mücadeleden vazgeçmeyeceğini, işçilerin mutlaka işlerine döneceklerini Türk işçi hareketinin bu konuda da zafere ulaşacağını belirtmiştir.

Genel Sekreter Halil Tunç'un basın toplantısından hemen sonra, ilgililer bir kere daha harekete geçmiş ve Çorum Belediyesi anlaşmaya hazır olduğunu belirtmiştir.

Bunun üzerine Genel-İş Sendikası Genel Sekreteri Hasan Okyar, Belediye Başkanlığının kabul etmesi gereken şartların:

1 — Emekli Sandığına tabi kadrolara geçmeyip işten çıkarılan 27 işçinin kayıtsız şartsız belediye bünyesindeki işlere alınması, çimento veya maden ocağında işe yerleştirilmelerinin asla kabul edilemeyeceği,

2 — Devlet Hastahanesi raporu ile çalışamaz denilen 9 işçinin rapor suretleriyle Sosyal Sigortalar Hastahanesine sevk edilmeleri,

3 — İhbar verilen 10 kişinin ihbar ile beraber kıdem tazminatlarının da hesaplanarak verilmesi,

4 — Muvakkat 8 işçi için bir ihtilâf bulunmadığı, hususları olduğunu Türk-İş İcra Kuruluna bildirmiş ve bu şartlarda Genel-İş yetkilisi ile tamamen mutabık kalmıştır.

Çorum'da yapılan ve Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Selâhaddin Erkap ile Genel-İş Genel Sekreteri Hasan Okyar'ın da katıldığı müzakerelerden sonra Belediye Genel-İş'in bütün taleplerini kabul etmiş ve uyuşmazlık konusu olan işçiler, işçi statüsü ile yeniden görevlerine dönmüşlerdir.

kânları nisbetinde ve müsait zamanlarda kendilerine belediyece ödenecektir.

4 — Muvakkat tabir edilen 7 işçi hakkında tarafların ihtilâfı yoktur. Bunlar hakkında hiçbir işlem yapılmayacaktır.»

VE SONUÇ

Çorum'lu işçilerin tekrar işbaşı yapmaları ile bir hadise daha Türk İşçi hareketinin başarısı ile sonuçlanıyordu.

Türk işçi hareketinin tarihinde unutulmıyacak sayfalardan birini teşkil edecek bu başarılı sonuçta en büyük rol işçilerin gösterdiği dayanışma ve mücadele azmi olmuştur.

5434 Sayılı kanuna tabi olanlar toplu sözleşmeden yararlanabilecek

5434 sayılı kanuna tâbi olarak çalışan işçilerin, sendika kurmaları ve Toplu sözleşmeden yararlanmaları hakkın-da, İstanbul İş Mahkemesinin aldığı karar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi tarafından da kabul edilerek kesinleşmiştir.

Bu karardan istifade eden 20 bin bu niteliğe sahip bütün işçiler derhal sendika kurabilecekler ve 274 ve 275 sayılı kanunun getirdiği iş garantisi, sosyal ve maddi menfaatlerden derhal yararlanacaktır.

Bu haktan istifade eden 20 bin kadar Devlet Demiryolu işçisi, 1964 yılında imzalanan Toplu İş Sözleşmesine göre, bir yılda ortalama 2800 lira menfaat sağlayacaklar, 5434 sayılı kanuna tâbi işçiler, evvelce sendikalara kaydolmuşlarsa, o tarihten itibaren alacakları birikmiş sayılacaktır.

Eğitim Çalışmaları

ICFTU-Türk-İş Seminerleri

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ile TÜRK-İŞ arasında varılan anlaşma gereğince, üst kademe yöneticilerini ikinci dönem toplu sözleşme görüşmelerine hazırlamak amacıyla dört seminer düzenlenmiştir.

12-16 Eylül 1966 tarihlerinde Bursa'da, 19-23 Eylül 1966 tarihlerinde Samsun'da ve 26-30 Eylül 1966 tarihlerinde de Erzurum'da açılan seminerlerde, memleketimizin ekonomik ve sosyal durumu incelenmiş ve milletçe kalkınmamızda sendika liderlerine düşen görevler üzerinde durulmuştur. Ayrıca, Türk Sendikacılığının son yıllar içindeki gelişmesi etüd edilerek, sendikacılığımızın geleceği hakkın-

daki önemli sorunlar gözden geçirilmiştir.

25 ile 30 sendika yöneticisini katıldığı bu seminerlerin sonuncusu 3-7 Ekim 1966 tarihleri arasında Adapazarı'nda açılacaktır.

MAHALLİ SEMİNERLER

Türk-İş Eğitim Programının ikinci devresine ait seminerlere devam edilmektedir. Daha ziyade alt kademe yöneticilerine temel bir eğitim uygulamak gayesile 13-16 Eylül tarihlerinde Antalya'da, 20-23 tarihleri arasında Adana'da ve 21-24 Eylül arasında da Konya'da birer seminer açılmıştır.

Türk-İş'e bağlı kuruluşlardan 30 ar kursiyerin katıldığı bu seminerlerde Türk Sendikacılığı, Sendika İdaresi, Teşkilatlanma ve Toplu Pazarlık konuları işlenmiştir.

26-30 Eylül tarihlerinde Erzurumda ICFTU ile Türk-İş'in ortak düzenlediği seminerden sonra, semineri başarı ile bitirenlere diplomaları veriliyor.

Sendikacılık koleji üçüncü dönem mezunlarını verdi

20 Nisan 1966 tarihinde öğrenime başlayan TÜRK-İŞ Sendikacılık Koleji, üçüncü devre mezunlarını vermiştir.

20 Eylül 1966 sabahı yapıları diploma töreninde Türk İş Başkanı Seyfi Demirsoy, bazı Millî Sendika ve Federasyon Yöneticileri ile diğer davetliler hazır bulunmuştur.

Başkan Demirsoy, yaptığı konuşmada, sendikal eğitimin önemini belirterek Kolejin öğretiminin yakın bir gelecekte genişletileceğini ve bir İşçi Akademisi kurulması yolunda çalışmalarına başlanıldığını ifade etmiştir.

Kolej Müdürü Orhan Alpkan, konuşmasına kursiyerlere teşekkürle başlamış ve her geçen gün Kolejin biraz daha geliştiğini ifade ederek, «kolejimizi el ele vererek, istenilen seviyeye çıkartacağız» demiştir.

Konuşmalardan sonra mezun olan 25 kursiyere diploma dağıtılmıştır.

KOLEJİN DÖRDÜNCÜ DÖNEMİ

Sendikacılık Kolejinin dördüncü Devresi, 21 Eylül 1966 Perşembe günü yapılan bir törenle öğrenime başlamıştır. 28 Aralık 1966 tarihine kadar üç ay devam edecek olan bu devreye, TÜRK-İŞ'e üye kuruluşlardan 25 kursiyer katılmaktadır.

G. AİTKEN GELDİ

Diğer taraftan Sendikacılık

Türk-İş Sendikacılık Koleji üçüncü dönem mezunları, Kolej binasının kapısı önünde toplu halde yapılan törenden sonra mezun olan kursiyerlere diplomaları verilmiştir.

Kolejinin dördüncü devresin de ders vermek ve üç ay süre ile Kolej idaresine yardımcı olmak üzere, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) kanalıyla sağlanan yabancı uzman, G. Aitken'de, Ankara'ya gelerek görevine başlamıştır. Daha ziyade Uluslararası Sendikacılık konularında ders verecek olan Aitken, aynı zamanda, Sendikal Araştırma üzerine de konferanslar verecektir.

George Aitken

GEORGE AİTKEN KİMDİR?

George Hami'ton İngiliz sendikacılığında ismi çok bilinen bir yöneticidir. Sendikacılığa, bir milyon üyeli İngiliz Metal İşçileri Sendikasına (AEU) üye olarak başlayan Aitken, kısa zamanda yükselmiş ve özellikle sendikal araştırma alanındaki çalışmaları ile dikkati çekmiştir. Son 20 yıldır Sendikanın Araştırma Merkezi Müdürü olan Aitken bu görevi sırasında toplu pazarlık için ücretler ve diğer mali konularda araştırmalar da yapmıştır.

Aitken Araştırma Müdürü olarak birçok seminerlere katılmış, Sendikacılık Kolejleri İdare Meclisi'ne, İskoçya'yı temsilen seçilmiş ve son yıllar içinde «Sendikal Araştırma» konusunda, sendikacılık kolejlerinde dersler vermiştir.

Londra Belediye Meclisi'ne sendikasının desteği ile üye seçilen ve halen bu görevini devam ettiren Aitken, evli olup, memleketimize karısı ile birlikte gelmiştir.

TÜRK-İŞ'İN AMAÇLARINDAN BİRİ DE :

Din, **IRK**, cins, renk, mezhep, inanç ve siyasî kanaat farkı gözetmeden çalışmanın değerini ve toplum hayatındaki rolünü müdrik bir işçi topluluğu meydana getirmek için çaba göstermek, (Madde 3/İ)

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİNDEN

Madde 2 — Herkes, hiç fark ve özellikle **IRK**, renk, cins, dil, din, siyasî veya diğer herhangi bir inanç, ulusal veya sosyal kaynak, servet, doğuş herhangi diğer bir durum farkı gözetilmeksizin bu beyannamede ilân olunan tüm haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.

AFRİKA

İrk ayırımının ıstırabını çeken insanların kıtası

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), Güney Afrikadaki **IRK** ayırımı ile mücadeleyi şiddetlendirme kararında.

Afrika'nın durumu

İŞÇİ NİTELİĞİ

275 Sayılı Kanun Bakımından
İşçi Kavramı

Yazan :

Prof. Dr. Kemal OĞUZMAN

3008

sayılı İş Kanunu ve 274 sayılı Sendikalar Kanunu kendi açılarından işçiyi tarif ettikleri halde 275 sayılı Kanunda işçi tarif edilmemiştir. Fakat grev ile Sendikaların yakın ilgisi ve özellikle 275 sayılı Kanunda grev hakkının kullanılmasının sendikalara bırakılmış olduğu hattâ Büyük Millet Meclisinde 275 sayılı Kanunun çıkarılmasının, 274 sayılı Kanunun çıkarılmasına kadar bekletildiği göz önünde tutulursa, Sendikalar Kanununun 2. maddesindeki işçi tarifinin prensip itibarıyla grev bakımından da nazara alınması gerektiği neticesine varılır. Yalnız işaret edelim ki Sendikalar Kanununun sözü geçen hükmü hizmet akdi ile bağlı olanlar dışında nakliye mukavelesine göre bedenî hizmet arzı suretiyle çalışanları, neşir mukavelesine göre eserini nâşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanları ve âdi şirket mukavelesine göre ortaklık payı olarak esas itibarıyla fizikî veya fikrî emek arzı suretiyle çalışanları da işçi olarak kabul etmektedir. Fakat serbest hammallar, serbest yazarlar ve sermayesi emek olan ortaklar sendika üyeliği bakımından işçi sayılmış olmalarına rağmen, bunların grev bakımından işçi sayılmaları söz konusu olmayacaktır. Zira 275 sayılı Kanunda grev, toplu sözleşme yapılmasını veya ona riayeti sağlayacak bir mücadele vasıtasıdır. Toplu iş sözleşmesi ise

ancak hizmet akitleri ile ilgilidir. (275 sayılı K. m. 1). Binaenaleyh 275 sayılı Kanundaki işçi tâbirinin sadece hizmet akdine müsteniden çalışanlara münhasır olacağı neticesine varılmak gerekir (1). Yeni İş Kanunu tasarısı da işçiyi bu tarzda tarif etmektedir.

Kısaca, grev bakımından işçi, hizmet akdine müsteniden çalışan kimsedir.

Bunların 3008 sayılı İş Kanununun şümulüne giren bir yerde çalışıp çalışmamaları, bedenî veya fikrî mesailerinin üstün olması, işvereni temsil yetkisini haiz olup olmamaları (2) bir fark yaratmaz. Bir kimse hizmet akdi dolayısıyla ister İş Kanununun, ister Basın Ç. K. nun, ister Deniz İş Kanununun şümulüne giren bir işte çalışsın, isterse bunların şümülü dışında bir işte çalışsın ister sanayide ister tarım sahasında iş görsün, ister özel sektörde ister kamu sektöründe bulunsun ve hatta kamu hizmeti görsün, daima işçi sayılır. Önemli olan hizmet akdine müsteniden çalışan bir kimse olmaktır.

Hemen işaret edelimki, bazı müelliflerin kanaati hilâfına, hizmet akdî ve iş akdî mefhumları arasında bir fark bulunmadığı yolunda tarafımızdan savunulan görüş (3) Sendikalar Kanunu gerekçesinde ve müzakerelerinde teyit edilmiştir (4).

Hizmet akdi ise öyle bir akiddir ki, bununla bir kimse diğer biri yararına, onun emri altında bir faaliyette bulunmayı, diğeri de gördüreceği işe karşılık bir ücret ödemeyi taahhüt eder.

Burada önemli olan, başkasının emri altında, hukukî tabiiyet altında çalışma unsurudur ki, bu unsur hizmet akdine müstenit çalışanlarla vekâlet akdine müsteniden çalışanları ayırmamıza yarar. Hattâ yabancı doktrinde bir akit bulunmaksızın, veya bâtıl bir akde dayanarak başkasının emri altında çalışanları da işçi sayma temayülü vardır ki, kanaatimizce de isabetli bir davranıştır (5). Fakat bugün mevzuatımıza hâkim olan fikir, bir akdin mevcudiyeti lüzumudur (6).

Tatbikatta 274 ve 275 sayılı Kanunlar bakımından kimlerin işçi olduğunu tayinde önemli olan iki mesele, İktisadî Devlet Teşekkülü personelinin durumu ile, Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerine bağlı olanlardan kimlerin memur, kimlerin işçi sayılacağı meseleleridir.

İktisadî Devlet Teşekkülü personelinin durumu hakkında biz, «Hukukî yönden Grev ve Lokavt» adlı kitabımızda (7) ve bu konuya tahsis ettiğimiz başka bir yazımızda (8) aşağıdaki neticeye vardığımızı belirtmiştik.

İktisadî Devlet Teşekkülü personelinin tâbi olduğu 3659 sayılı Kanunun ve buna atıf yapan diğer kanunların, bu kanunun şümulüne giren şahısların ücret, emeklilik v.s. çalışma şartları bakımından objektif bir statüye, girmek hususunda tarafların anlaşmasının, bugünkü anlamıyla bir hizmet (iş) akdi sayılmasına bir mâni yoktur.

Gerçekten, her ne kadar liberal ekonomik ve ferdiyetçi hukuk nizamının carî olduğu devirlerin, akit telâkkisi, tarafların karşılıklı irade beyanları ile bağlanmalarını kâfi görmüyor, mutlaka tarafların bu münasebetin hükümlerini de tayin edebilmelerini zarurî buluyor idiye de bugün hiç değilse İş Hukuku sahasında bu görüş kıymetini kaybetmiş bulunmaktadır. İşçi işveren münasebetinin, işçilerin çalışma şartlarının, ücretin, emniyet şartlarının, emekliliğin v.s. nin geniş ölçüde kanunlarla düzenlendiği bugünkü hukuk nizamlarında, artık hizmet akdinin, tarafları, kanunlarla düzenlenmiş statüye soktuğu kabul edilmektedir (9). Aynı durum bu statünün toplu iş sözleşmeleri ile düzenlenmesi halinde de görülmektedir. Artık hizmet akdi, hemen hemen sadece tarafların, işçinin işe girmesi hususundaki anlaşmalarına münhasır kalmaktadır.

Buna rağmen, çalışanı ve çalıştırana kanunlarla düzenlenmiş statüye sokan hukukî muamelenin hâlâ hizmet (iş) akdi olarak isimlendirilmesine devam edilmekte, işe girme hususundaki anlaşmayı ifade eden hizmet (iş) akdi (Contrat de Travail, Arbeitsvertrag) ile, bu anlaşmayla girilen statüyü ifade eden «hizmet (iş) münasebeti» (Relation de Travail, Arbeitsverhältnis) ayrımı yapılmaktadır. Gerçekten, bugün İş Hukuku Doktrininde bir tarafın diğerinin emri altında bir ücret

karşılığı iş görmesi hususundaki anlaşma hizmet akdi olarak isimlendirilmekte, bu akitte teessüs eden münasebete «hizmet (iş) münasebeti» denilmektedir. Bu münasebet bugün kanunlarla düzenlenmiş bir statü durumundadır.

Kısaca, bugün hizmet (iş) münasebetinin bir statü durumu arzemesi, tarafların bu statüye girmeyi temin eden anlaşmalarının hizmet akdi olarak vasıflandırılmasına manî olmamaktadır. Meğer ki bu statü Âmm Hukukunun memur statüsü olsun. Bu takdirde çalışanı memur statüsüne sokan tasarruf bir âmm hukuku tasarrufu olduğu içindir ki bu, hizmet akdi mefhumunun dışında kalır.

Yukarıdaki açıklama bizi zarurî olarak 3659 sayılı Kanunla düzenlenen statünün memur statüsü olup olmadığı, buna tâbi olanların memur sayılıp sayılmayacakları sualinin incelenmesine götürmektedir.

Bu sualin ceabının tesbitinde, bize ışık tutacak, yol gösterecek hükümler Anayasamızın 117 ve müteakip maddeleridir.

117. maddeye göre «Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevler, memurlar eliyle görülür.»

3659 sayılı Kanuna tâbi müesseseler ve bu arada İktisadî Devlet Teşekkülü ve sair Kamu Teşebbüslerinin iktisadî kamu hizmeti gördükleri ve kamu üzel kişisi oldukları kabul edilse bile, bunların, işlerini «genel idare esaslarına göre yürütmedikleri» şüphesizdir. Genel idare esasları, kavramından kamu kudretinin kullanılması anlaşılmalıdır (10).

Binaenaleyh, sözü geçen müessese personelinin Anayasa anlamında memur sayılmıyacağına tereddüt edilmemek gerekir. Anayasanın 119. maddesinde, siyasi partilere girme yasağı bakımından memurların yanında kamu iktisadî teşebbüslerinde çalışanların ayrıca zikredilmiş olması da, bu teşebbüsler personelinin «memur» sayılmadığını ayrıca ve açıkça teyit eder.

Mesele 14.7.1965 tarihli ve 657 sayılı Kanun açısından ele alınırsa «Devlet Memurunu» Anayasaya nazaran bir az daha geniş bir şekilde tarif eden (11) ve bu bakımdan tenkit edilebilecek olan 4. maddesinin mevcut ifadesi dahi, genel veya katma bütçeden veya bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan aylık almıyan 3659 sayılı Kanuna tâbi personelin memur sayılmıyacağı neticesine varmayı gerektirir.

Şu halde 3659 sayılı Kanunun şümulüne giren müesseseler personeli, memur sayılmazlar. Bunların ücret v.s. hususlarının kanunla düzenlenmiş bir statü olması, işe alınmaları hususunda müesseseleri ile olan anlaşmalarının hizmet takdi sayılmasına engel olmaz.

Devlete ve diğer kamu tüzel kişilerine bağlı personele gelince, bu hususta Anayasanın 117. maddesi ile 657 sayılı Devlet Personeli Kanunu arasında önemli farklar bulunmaktadır. Gerçekten Anayasanın biraz önce zikrettiğimiz 117. maddesinin memur sıfatı

nın tayininde Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle görevli olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevlerde çalışmayı esas almasına karşılık, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4. maddesi «kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevlerde çalışma» unsurunu muhafaza etmekle beraber, «kamu hizmetinin genel idare esaslarına göre yürütülen» bir hizmet olması şartı yerine «genel veya katma bütçelerden veya bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan veya huzur kefalet sandıklarından aylık alma» şartını koymuş bulunmaktadır.

Bu vaziyette Devlete veya diğer kamu tüzel kişilerine bağlı olup ücretle çalışan personelin memur değil işçi sayılmasında büyük bir güçlük olmayacaktır. Yargıtay 9. HD. nin oldukça yeni iki kararı (Yarg. 9. HD. 15.7.1966 E. 2793/K.7390 ve Yarg. 9. HD. 15.7.1966, E. 264/K. 7391) da bu hususu teyit etmektedir.

Diğer taraftan, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttüğü bir kamu hizmetinde çalışan ve genel veya katma bütçeden aylık alan personelin de memur sayılacağına tereddüt yoktur.

Buna mukabil, devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmeği, kamu kudretinin kullanılmasının bahis konusu olmadığı bir kamu hizmetinde çalışan ve fakat genel veya katma bütçeden veya bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan veya huzur kefalet sandıklarından aylık alan kişiler Anayasaya göre memur sayılmadıkları halde 657 sayılı kanuna göre memur sayılmak gerekecektir.

İşçi çevrelerinde büyük huzursuzluk kaynağı olan bu durum karşısında İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) «Devlet Memurları Kanunu Muvacehesinde İşçilerin Durumu» konusunda Ankara'da, Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda bir seminer düzenlemiş, Türk-İş idarecileri, Ankara Üniversitesine mensup Hukuk Profesörleri, Milletvekilleri ve Devlet Plânlama ve Personel Daireleri temsilcilerinin katıldığı bu seminerde konu tartışılmış fakat müsbet bir sonuca ulaşılmamıştır.

657 sayılı Kanunun kabulünden önceki devrede, Devlet Tiyatrosu san'atçıları bakımından Danıştay 4.7.1964 tarihli ve E. 674/K.344 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında «5441 sayılı Kanunla Yasa Yapıcı Tiyatro, kâmil mânası ile devamlı bir âmme hizmeti kabul ve Devlet Tiyatrosunu âmme hizmeti gören bir âmme idaresi olarak kurmuştur. Burada çalışan san'atçılar, hangi tarz ve şekilde hizmete alınırsa alınsın bir âmme ajanıdır ve... san'atçı, Memurun Kanununun 1 inci maddesinde tarif olunan müstahdemdir» (12) sonucuna varmıştır.

Buna mukabil Danıştay İçtihadı Birleştirme Kararından üç ay sonra verdiği 26.10. 1964 tarih ve E.

5036/K.7183 sayılı kararında Yargıtay 9. HD., «Devlet Tiyatrosu Kuruluşunun yapılan hizmetin niteliğine ve kuruluştaki amaca göre bir kamu hizmeti olduğundan hiçbir şüphe ve tereddüt söz konusu olamaz» esasını kabul etmekte fakat «Hizmetin kamu hizmeti olması ve verilecek ücretin yasa ile düzenlenmiş bulunması sözleşmenin niteliğini ve bu sözleşmede hizmet kabul eden kimsenin durumunu değiştirecek unsurlardan değildir» gerekçesi ile, bir hizmet akdine dayanarak çalıştıklarını kabul ettiği «Devlet Tiyatrosu san'atçılarından 274 sayılı Kanun bakımından işçi olduğunun kabulü zorunludur» sonucuna varmıştır. Yargıtay 7. CD. ise 657 sayılı Kanunun kabulünden sonra 23.11. 1965 tarihli ve E. 8260/ K. 9170 sayılı kararında «Devlet Tiyatrosu san'atçıları Genel Bütçe, Millî Eğitim Bakanlığı Bölümünden maaş almakta ve aynı zamanda 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun 6388 sayılı Kanunla değişik 15/b maddesine göre aylık ve ücretlerinden emekli keseneği ödemektedirler. - 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1. maddesi, kamu hizmeti gören ve Genel Bütçeden maaş alanları memur saymıştır» gerekçesiyle (13) söz konusu san'atçıları işçi değil memur saymış ve bunların grev tertip ve ilân etmelerinin, bu yolda propaganda yapmalarının 657 sayılı Kanunun 27. maddesi uyarınca yasak olduğu sonucuna varmıştır.

Böylece 657 sayılı Kanunun memur kavramı genişletip işçi kavramını daralttığı görülmektedir. Halbuki yeni İş Kanunu tasarısını inceleyen Millet Meclisi Geçici Komisyonu'nun 21.6.1965 tarihli ve E. 1/693 - 2/623, K. 2 sayılı Raporunda «Ancak uygulamada Devlet Personel rejimimizdeki aksaklıklar sebebiyle sosyolojik bakımdan tamamen işçi niteliği taşıyan bazı kişilerin iş bağıtı yerine statü hukukuna tâbi kılındıkları, İş Kanunu kapsamının da böylece suni bir şekilde daraltılmış olduğu görülmektedir. Bu durumun, Devlet personel rejimimizle ilgili tasarıların kanunlaşmaları ile düzelebileceği anlaşılmaktadır. Ancak bu düzeltmenin çabuklaştırılması önemle temenni olunur» (14) denilmiş olması Yasama Organının da tereddüt ve tezat içinde bulunduğunu göstermektedir.

Kanaatimizce, Anayasanın 117. maddesindeki memur kavramını aşan her kanun hükmü, Anayasaya aykırılık sebebiyle iptal ettirilmeğe mahkûmdur.

- (1) Meclis Müzakereleri de bunu göstermektedir. Bak Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem 1, Toplantı 2, Cilt 16, 69. Birleşim sah. 212 ve 76. Birleşim sah. 431.
- (2) Hizmet akdile çalışıp da aynı zamanda işvereni temsil yetkisini haiz bulunanlardan sadece işvereni toplu sözleşmede veya toplu görüşmede temsil edenler 275 sayılı Kanun bakımından işveren sayılırlar (275 sayılı K. m. 45).

- (3) Oğuzman, İş Akdi - Hizmet Akdi İst. Bar. Der. 1954 sayı 9. sah. 467 vd.
- (4) Bak. Sendikalar Kanunu tasarısı hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon Raporu, madde 2 gerekçesi ve Komisyon Sözcüsünün ve Çalışma Bakanının açıklamaları (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem 1, Toplantı 2, Cilt 16, 69. Birleşim sah. 210 vd; 70. Birleşim sah. 237)
- (5) İş akdi yerine, iş münasebeti (Relation de Travail, Arbeitsverhältnis) mefhumunun geçirilmesi hususunda bak. Durand - Vitu *Traité de Droit du Travail*, T. II. Paris 1950 sah. 340; Hueck - Nipperdey, *Lehrbuch des Arbeitsrechts*, I sah. 104 vd; Nikisch, *Arbeitsrecht* 3. Auflage, Tübingen 1961, sah. 163 vd; Rivero - Savatier, *Droit du Travail*, Paris 1956 sah. 312 vd; 3 éd, Paris 1964, sah. 327 vd.; Rouast - Durand, *Droit du Travail* Paris 1957, sah. 396 vd.
- (6) Mamafih Yarg. İç. Bir. HGK. 18.6.1958 tarifi ve E.20/K.29 sayılı kararında hiç değilse işçi sigortaları bakımından bátil bir iş akdine dayanarak çalışanların da işçi sayılacağını kabul etmiştir (RG. sayı 10020). Diğer taraftan 17.7.1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 78. maddesi ücretsiz çalışanlar'ın da sigortalı olabileceğini kabul ederek bunlar için primin nasıl hesap edileceğini düzenlemektedir.
- (7) Kemal Oğuzman, *Hukukî Yönden Grev ve Lokavt*, İstanbul 1964, sah. 24 vd.
- (8) Kemal Oğuzman, *İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Karma Ekonomi Teşebbüslerinde çalışan personelin Hukukî Durumu*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Dergisi, C. III, sayı 1, sah. 22 vd.
- (9) G. Scelle, *Précis Elementaire de Législation Industrielle*, Paris 1927, sah. 173 vd; Lyon - Caen, *Manuel de Droit du Travail*, Paris 1955, sah 177.
- (10) «Devlet Memurları Kanunu Muvacehesinde İşçilerin Durumu» konusunda Türk-İş tarafından tertiplenen seminerde Turan Güneş ve Muammer Aksoy'un konuşmaları da bu anlamdadır.
- (11) Devlet Memurları Kanunu m. 4. A, bendinde Devlet memurunu şöyle tarif etmektedir: «Devlet memuru» deyimi, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevlere devamlı vazife görmek üzere atanan genel veya katma bütçelerden veya bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardan veya kefalet sandıklarından aylık alan kişileri ifade eder.
- (12) Danıştay İçtihadı Birleştirme Kararı «Devlet Tiyatrosu san'atkarlarının bir yıl süreli sözleşmelerle hizmete alınacağını ve bunların sözleşmelerinin sonunda hizmete devamlarının da aynı usule tâbi olacağını hükme bağlayan 5441 sayılı Kanunun 5 inci maddesine müsteniden sözleşmeleri yenilenmeyen san'atkarlarla Tiyatro İdaresi arasında çıkan ihtilâflarda» Danıştay 5. D. ile 8. D. nin kararları arasındaki aykırılığı gidermek için verilmiş ve kararda «hizmeti, mukavele süresi ile mukayyet geçici bir hizmet olarak kabule ve san'atkarlara (Hizmetin sona ermiştir, idare seni alıp almakta muhtardır) demeye mevzuat ve hukuk esasları muvacehesinde imkân yoktur» sonucuna varılmıştır. (RG. 11990)
- (13) Kararda bu gerekçe dışında, san'atkarların mukavele süresi sonunda işlerine son verilememesi ve özel hukuk bünyesine giren şekilde düşünülemediği bu mukavelelerin san'atı geliştirme, genç istidatlara yön verme, maddî yönden tatmin ve teşvik için kabul edilmiş olduğu ve nihayet, 657 sayılı Kanunun 1. maddesinin Senatoda müzakereleri sırasında Devlet Tiyatrosu san'atkarlarının bu kanundan ayrı bırakılmasına dair bir senatör tarafından verilen taktir kabul edilmeyerek red edildiği gerekçe olarak ileri sürülmüştür. İsabet derecesi kolayca tartışılabilecek bu gerekçeler konumuzu ilgilendirmedikleri için üzerinde ayrıca durmuyoruz. Sadece işaret edelim ki, söz konusu san'atkarların mukavele süresi sonunda işten çıkarılmıyacakları Kanundan yazılı olmayıp 4.7.1961 tarihli Danıştay İçtihadı Birleştirme Kararı ile ortaya çıkarılmış bir hükümdür. Kaldı ki, bir kimsenin işine haklı sebep gösterilmeden son verilememesi o şahsın işçi sayılmaması için bir sebep teşkil etmez. Bu, modern İş Hukukunda güdülen bir gayedir. Senatoda bir taktirin red edilmesi de bağlayıcı bir rol oynamaz. Bu sebeple 7. CD. kararının temel gerekçesi Devlet Tiyatrosu san'atkarlarının genel bütçeden maaş almalarıdır.
- (14) Bak. Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem 1, Toplantı 4. S. sayısı 1030, sah. 18.

İşçi niteliği ile ilgili kazaî içtihatlar

Danıştay kararı

«İşçi niteliğinde çalışanların Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgililerinin kesilip, Emekli Sandığına tâbi kılınmaları mevzuata aykırıdır.

Danıştay 8. Daire, E. 1964/7196, K. 1965/1574, 6/4/1965»

KARAR

Davanın Özeti: Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlarda çalışan kapıcı, bekçi, temizlikçi, odacı, kaloriferci ve benzeri hizmetlilerin Sosyal Sigortalar Kurumu ile 1950 yılından beri devam edegelen ilgileri kesilerek Emekli Sandığına tabi kılınmaları hakkında adı geçen kurumun yönetim kurulu tarafından 29.4.1964 günlü oturumda alınan kararın iptali istegidir.

Davalının Savunması Özeti: Davanın, görev, ehliyet, süre aşımı sebepleri ile inceleme kabiliyeti olmadığı ve dava konusu kararının 5434 sayılı kanunun 12. maddesinin 11/C ve 16.8.1961 tarih ve 351 sayılı kanunun 45. maddelerine uygun bulunduğu ileri sürülerek davanın reddi istenmektedir.

Müdahilin Savunması Özeti: Davanın, ehliyet ve süre aşımı sebebiyle usulden ve dava konusu işleminde 5434 sayılı kanunun 12/11-C maddesine aykırılık bulunmadığından esastan reddi gerekli yolundadır.

Kanun Sözcüsü N. Erman'ın Düşüncesi: Davanın görev, ehliyet ve süre aşımı itirazları varit görülmemiştir.

Esas bakımından ise:

Emekli Sandığı Kanununun geçici 90. maddesi, İş Kanununun tatbik olduğu işyerlerinde çalışan ve

1.1.1950 tarihinden sonra işe girerek Emekli Sandığı ile ilgilendirilen kimselerin, 9.3.1954 tarihinden itibaren sandıkla ilgililerin kesilip İşçi Sigortasına bağlanacağını göstermekte ise de, dava konusu olayda olduğu gibi, daha evvel işçi Sigortalarına bağlı personel durumunda iken 351 sayılı kanunla kurulmuş davalı kurum bünyesinde, Emekli Sandığına tabi aylık ücretli daimi hizmetli kadrolarına aktarılan işçilerin durumlarının ne olacağını belirten sarih bir kanun hükmü mevcut değildir. Bununla beraber, Emekli Sandığı Kanununun 12 maddesine dayanarak durumu aydınlatmak mümkündür.

Davalı kurum 12. madde, 1. bendi, e fıkrasına uygun, özel kanunla kurulmuş, tüzel kişiliği haiz, Emekli Sandığından faydalanacak bir devlet kurumudur. Bağlılık durumları dava konusu personel, 12. madde 11. fıkra, C bendine uygun, kurumda, daimi kadrolarda aylık ücretle çalışır durumdadır. Aynı bendde, (daimi kadrolarda ücretle çalışan kapıcı, bekçi, odacı ve benzeri hizmetlilerin) Emekli Sandığına tâbi olacakları açıklanmıştır. III. fıkra, C bendi dışında kaldıkları gösterilen hizmetlilerle ilgilileri bulunmayan davanızdaki personeli, (benzeri hizmetliler) tabirinin kapsamı içinde mütalâa etmek gerekir.

Esasen davacı ve davalı tarafından değişik şekillerde tefsir edilen sendikalar kanunun 2. madde son hükmüne göre, sendikalar kanununa göre işçi sayılanların Emekli Sandığına bağlı olması, bunların işçi sendikalarına üye olmasına da mani değildir.

Buna göre, evvelce Oleyise kayıtlı iken, davalı kurumun, aylık ücretli daimi kadrolarına geçirilen personelin Emekli Sandığı ile ilgilendirilmeleri hakkındaki karar mevzuata uygun görüldüğünden davanın esas bakımından reddi gerektiği düşündürülmüştür.

Yardımcı S. Akural'ın Düşüncesi: 15.7.1963 tarih ve 274 sayılı Sendikalar Kanununun 14. maddesinin (d) bendi ile, mesleki teşekküllerin, Sosyal Sigortalar,

emeklilik ve benzeri haklar konularında davacı sendikanın dava açma ehliyeti bulunmadığı açıktır. Davanın bu sebeple reddi gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince duruşma için belirli 5.4.1965 pazartesi günü davacı vekili Av. Sıtkı Öztürk'ün, davalı kurum Avukatı Nazmi Evrensel'in ve müdahil vekili Av. Nevzat Ünver'in geldikleri anlaşıldıktan ve tarafların iddia ve savunmaları dinlenip kanun sözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra işin gereği düşünüldü:

Davalı kurumun görev itirazı yerinde olmadığı gibi 15.7.1963 tarih ve 274 sayılı sendikalar kanununun 14 maddesine göre davacı sendikanın üyelerine münhasır olmak üzere dava konusu kararın iptali için dava açma ehliyeti bulunduğu ve davada süre aşımı mevcut olmadığı anlaşıldığından usule ilişkin itirazlar yerinde görülmemiştir.

İşin esasına gelince: 5434 sayılı kanunun 6311 sayılı kanunla değişik 12. maddesinin 11. işaretli fıkrasının C bendi, işyerlerindeki kapıcı, bekçi, odacı ve benzeri hizmetliler dahil olmak üzere kurumların İş Kanunu tatbik olunan işyerlerinde çalışan işçileri, emekli sandığından faydalanacaklar haricinde bırakmış ve aynı kanunun muvakkat 90. maddesi ile de, İş Kanununun uygulandığı işyerlerindeki işçi vasfını haiz her çeşit hizmetlilerden 1.1.1950 tarihinden sonra işe girerek Emekli Sandığı ile ilgilendirilmiş bulunanların Emekli Sandığı ile alakaları kesilip istihkaklarından sandık geliri olarak kesilmiş bulunan Emekli keseneği ve karşılığın İşçi Sigortaları Kurumuna devredileceği hükme bağlanmış olduğuna göre, davacı sendika üyeleri bulunan temizlikçi, odacı, kaloriferi ve benzeri hizmetlilerin, Sosyal Sigortalar Kurumu ile mevcut ilgileri kesilerek Emekli Sandığına tâbi tutulmalarında yukarıda açıklanan maddelere aykırılık açıktır. Dava konusu kararın bu sebeple iptaline oy birliğiyle, 750 kuruş ilâm harcının davalıdan alınmasına oy çokluğuyla 6.4.1965 tarihinde karar verildi.

Yargıtay kararı

«Hizmetin kamu hizmeti olması ve ödenen ücretin kanunla düzenlenmiş bulunması işçi niteliğini değiştirmez. İşçi niteliğinde olan kamu hizmeti görevlilerinin, sendikalar kurma ve bu sendikalara üye olma haklarının tanınması demokra-

tik ve sosyal Devlet Anayasa'sının 46. maddesi hükmünün getirdiği belirgin ilkeye de uygun düşmez.

9. H. D., E. 2793, K. 7390, 15/7/1966»

G E R E K Ç E

Davanın konusu, Bursa ve havalisi Tütün, Müskirat, Gıda ve Yardımcı İşçileri Sendikasına üye olan işçilerin, sendika aidatının işveren tarafından kesilerek gönderilmesi isteğine ilişkindir.

Davalı müesseselerinde çalışan hizmetlilerin Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına tabi bulunmaları itibarıyla işçi sendikasına üye olamayacaklarını savunmuştur.

Mahkeme, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına tabi olan hizmetlilerin işçi sendikasına üye olamayacakları gerekçesine dayanarak davayı reddetmiştir.

Sendika üyelerinin müteferrik müstahdem olarak çalıştıkları ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tabi bulundukları hakkında bir uyuşmazlık yoktur. Gerçekten davalı müessesece mahkemeye gönderilen yazıya ek listede adları bulunan sendika üyelerinin işçi niteliğinde kimseler oldukları belirtilmiştir. Bedeni faaliyetleri fıkri faaliyetlerine galip olan bu hizmetlilerin, 3008 Sayılı Kanunun tarifine uygun işçiler olduklarında şüphe yoktur. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tabi bulunmaları itibarıyla haklarında 3008 sayılı kanun uygulanamaz.

Öteyandan toplu iş sözleşmesi düzenine bağlı 274 sayılı Sendikalar Kanunu Anayasadan mülhem olarak işçi tanımına yeni unsurlar getirmiştir. Anayasanın 46. maddesinde, çalışanlarla işverenlerin, önceden izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara sahip olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahip oldukları yazılır. Anılan maddenin 2. fıkrası ile işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki haklarının kanunla düzenleneceği hakkında bir hükmü kapsamaktadır.

274 Sayılı Kanunun 2. maddesinin 2. fıkrası da Anayasanın 46. maddesine mütenazır bir hüküm koymuştur. Madde metninden açıkça anlaşıldığı gibi kamu hizmeti görevlisi olmak, işçi sendikası üyeliğine engel değildir. Kanun koyucu bu yasağı sadece işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlileri için kabul etmiştir.

İşyerinin kuruluş gayesi ve sendika üyelerinin, gördükleri işlerin nitelikleri bakımından kamu hizmeti görevlileri oldukları söz götürmez. Bununla beraber, 274 sayılı kanunun az önce belirtilen 2. maddesinin 1. bendinin 2. fıkrası hükmünden çıkan anlama göre, kamu hizmeti görevlilerinden sadece işçi niteliğinde bulunmayanlar, sendika üyesi olamazlar. Kamu hizmeti görevlisi olup işçi niteliğinde bulunanların

ise, işçi sendikaları kurma veya bu sendikalara üye olma haklarını engelleyen bir hüküm, ne Anayasa'da ve ne de özel kanunda yer almıştır. Nitekim, 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Kanununun 1. maddesi: (İşçi niteliğinde olanlar dışındaki kamu hizmeti personelinin ortak mesleki, kültürel, sosyal, iktisadi hak ve menfaatlarını korumak, özellikle mesleki gelişmeyi ve aralarındaki yardımlaşmayı sağlamak amacıyla sendikalar kurabilecekleri) hakkında bir hüküm getirmiştir. Anılan madde, işçi niteliğinde olanları, 624 sayılı kanunun kapsamı dışında tutmuştur. Esasen hukuk mantığı da bunu emir ve icap ettirir. Bundan başka 274 sayılı kanunun 2. maddesinin 1. bendinde hizmet aktine göre çalışmayı meslek edinmiş olanların bu yasa bakımından işçi sayılacakları belirtilmiştir. Madde metninden de anlaşılacağı gibi bu kanun, işçi tanımını oldukça geniş tutmuştur. Süresi belli olsun veya olmasın, çalıştırmanın karşılıklı açıklamalarından meydana gelen hukuki ilişki bir hizmet akti niteliğindedir. Hizmetin kamu hizmeti olması ve ödenen ücretin kanunla düzenlenmiş bulunması, ilişkinin niteliğini ve hizmet arz eden kimse'nin hukuki durumunu değiştirmez. Hiç şüphesiz işçi niteliğinde bulunmayanlar, bu kuralın kapsamı dışındadır.

Öteyandan, anılan kanunun 2. maddesinin 1. bendinin son fıkrası ile: (Milli Savunma Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına bağlı işyerlerinde çalışıp askerlik yükümlünü yerine getirmekte olanlar dışında kalanların - Emekli Sandığı Kanununa tabi bulunanlar dahil - İşçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakları saklı tutulmuştur. Bu fıkra C. Senatosunca hazırlanan metinde Emekli Sandığı Kanununa tabi olmanın, işçi sendikası üyeliğine engel teşkil etmeyeceği belirtilerek gayet formel bir ifadeye bağlanmıştır. Az önce belirtilen fıkra hükmünden anlaşılması gereken anlam da budur. İşçi niteliğinde olan kamu hizmeti görevlilerinin sendikalar kurma ve bu sendikalara üye olma haklarının tanınması demokratik ve sosyal Devlet Anayasasının 46. maddesi hükmünün getirdiği belirgin ilkeye de uygun düşmez.

Mahkemenin yukarıda açıklanan hukuki esasları göz önünde tutmaksızın yazılı sebep ve düşüncelerle davayı reddetmiş olması yasaya aykırıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın gösterilen sebeplerden **BOZULMASINA** 15/7/1966 gününde oy çokluğu ile karar verildi.

MUHALEFET ŞERHİ:

274 Sayılı Sendikalar Kanununun 2. maddesinin 1. fıkrasında, bu kanun bakımından kimlerin işçi sayılacağı tarif edilmiştir. Bu fıkradaki tarife giren işçilerden biri de hizmet aktine göre çalışanlardır. Hizmet aktine göre, çalışmayanlar işçi değildir. Olayda hizmetlilerin D cetvelinden ücret alan hizmetler olduğunda taraflar arasında bir anlaşmazlık yoktur. D cetveli daimi ücretli hizmetlilere aittir ve işler sü-

reklidir. 7244 sayılı kanunla bu husus teyit edilmiş ve 5. maddesi ile de ücretleri kadroya bağlanmış memurlar için kanunen tanınmamış olan hak ve menfaatların hizmetliler için de kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

Diğer taraftan 1108 Sayılı Maaş Kanununun 13. maddesinde de, bu çeşit hizmetlilerin izin süreleri tesbit ve tayin edilmiştir. Görülüyor ki D cetvelinden ücret alan hizmetlilerin ücret ve izin süreleri ile sair sosyal hakları kamu düzeniyle ilgili kanunlarla belirlenmiş olup bunlar üzerinde ne işverenin ve ne de hizmetlilerin bir gına tasarrufa hakkı yoktur. Diğer bir deyimle taraflar arasında serbestçe iradeyi kaldırıcı veya esaslı surette takyit edici metinler, kanun, tüzük ve kararnameler bulunmaktadır. Bu şartlar içinde istihdamın mukaveleye, hizmet aktine bağlı olduğunu kabule imkân yoktur. Hizmet akti tarafların serbestçe iradelerini kullanarak ücret, belli veya belli olmayan bir zaman için yapılacak iş üzerinde anlaşmış olmaları sözleşme yapmaları demektir. D cetvelinden ücret alarak çalışan hizmetlilerin ne işin niteliği ve teferruatı ve ne de ücreti ve buna müteferri diğer hususlar hakkında tarafların serbestçe anlaşma yapmalarına imkân yoktur. Burada gerek işveren ve gerek hizmetli metinlere, kanun hükümlerine bağlıdır. Bu konularda İşçi Sendikalarının en önemli görevini teşkil eden bir toplu iş sözleşmesi akti asla söz konusu değildir. Çünkü bu çeşit hizmetliler kamu hukuku rejimine statü hukukuna tabidirler. Bidayette taraflar arasında mukavelevi bir durum teessüs etmemiştir. Nitekim yukarıda anılan 1108 Sayılı Maaş Kanununun 13. maddesi hizmetlileri mukaveleli olanlarla olmayanlar diye tasnife tabi tutmuş ve mukavelename ile istihdam olunanlar bu hususta mukavelenamelerindeki şeraite tabidir demek suretiyle mukaveleyle değil tayin yoluyla görev alanların izin sürelerinin ne olacağını açıklamıştır.

Madde aynen şöyledir: (ücretle müstahdem olanlara, istirahat ve mesalihi zatiyeleri için senede azami 15 gün raporla taayyün eden hastalıklarından naşi iki ay mezuhiyet verebileceği gibi bu müddet için ücretleri dahi tam olarak ita olunur. Vazife esnasında bir kaza neticesinde hastalanarak vazifesi başına gelemeyenlerin ücretleri hakkında memurin misilli muamele olunur. Mukavelenameyle istihdam olunanlar bu hususta mukavelenamelerindeki şeraite tabidir.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun yürürlükte bulunan 4. maddesiyle 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Kanununun 2. maddesi de konumuzu teşkil eden hizmetlilerin mukaveleli ve yövmiveli personel olarak kabul edilemeyeceğine amirdir. Bunlar işçi teşekküllerine üye olamazlar.

Maruz sebeplerden dolayı kararın onanması oyundayım.

Üye
F. Uslu

Mahkeme kararı

«5434 Sayılı Yasaya tâbi olarak çalışan işçiler, işçi sendikasına üye olabilecekleri gibi, toplu iş sözleşmesi hükümlerinden de faydalanabileceklerdir.

Yargıtay 9. H. D., nin 7067, K. 8145 sayılı ve 13/9/1966 tarihli kararı ile tasdik edilen İst. Asl. 21. Hukuk Mahkemesinin E. 965/613, K. 966/794 sayılı ve 21/6/1966 tarihli kararı.»

G E R E K Ç E

Dâvacının, dâvalı idâre emrinde çalışan ve işçi niteliğinde bir kamu hizmeti görevlisi olduğu, bu sıfatla Sendika kuracağı ve kurulan Sendikaya üye olabileceği ve dâvalı idârenin bu üyeden gerekli Sendika aidatını kesip dâvacının mensup olduğu Sendikaya ödemesi gerektiği ve bunu ödemekle bulunduğu muhkem kaziye halini almış Mahkeme ilâmları ile de Yüksek Temyiz Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin mâlum kararları ile kaçınılmaz bir hakikattir.

Dâvacı, işçidir bu, alanda yetkili Çalışma Bakanlığı'nın iş'arı ile sabittir.

Dâvacı, işçi olunca Sendika kurabilir, Sendikaya üye olabilir, ve dâvalı idâre de bu işçiden Sendika aidatını kesmek ve ilgili Sendikaya ödemekle mükelleftir. Dâvacının 5434 Sayılı Kanun ile ilgilendirilmiş olması bir sosyal güvenlik müessesine tâbi tutulmuş bulunması onun işçi niteliğine bertaraf edemez. Böyle olunca dâvacının mensup olduğu işçi teşekkülü ile dâvalı idâre arasında mün'akit Toplu İş Sözleşmesinden dâvacının faydalanması kadar tabii, mantıkî ve hukukî bir sonuç olamaz.

Dâvalı Idâre Vekili müteaddit oturumlarda, müteaddit kerreler mahkemenin vazifesine ilişmiş, bu ilişkiler uyumsuzluk Mahkemesinin hem kararından evvel de hem de kararından sonra kabul edilmeyecek redde müncer olmuş Mahkemenin bu görüşünün doğruluğunu Yüksek Uyuşmazlık Mahkemesinin mâlum kararları ile kaçınılmaz bir hakikat olarak belirilmiş artık bu belirdikten sonra şu veya bu şekilde mahkemenin vazifesine dokunan itirazlar bir lâf bolluğundan ileri gidememiş ara kararı bu görüşü zabıtnamede aynen ve aynen perçinlemiştir.

Dâvacı, mün'akit Toplu İş Sözleşmesinden istifade ettiği takdirde; alabileceği rakkam bilirkişiden sual olunmuş Toplu İş Sözleşmesinin hükümleri dairesinde bu hakkın esasen 1009.— Lira olduğu davacı ve kilerince meyan olunmuş bilirkişi de incelemesiyle bu meblağa vasil olmuştur .

İşte, şu mucip sebeplere dayanılarak açılan dâvanın kabulü...»

Yargıtay kararı

«7244 sayılı kanuna göre kadrolu, aylıklı ve Emekli Sandığına bağlı işçiler de, 274 sayılı sendikalar kanunu bakımından işçi sayılırlar.

Yarg. 9. HD., E. 264, K. 7391, 15.7.1966»

GEREKÇE ÖZETİ

Bu hükümlerden açıkça anlaşılacağı üzere, sendika kurmak veya mevcut sendikalara üye olmak sıfatının kullanılmasında işçi niteliğinin 3008 sayılı kanuna göre değil, 274 sayılı Kanunun 2. maddesinin 1. bendinin 1. fıkrasındaki tanımlamaya göre tesbiti gerekmektedir.

Sendika üyelerinin gördükleri işlerin niteliklerine ve işyerlerinin kuruluşundaki amacına göre, kamu hizmeti olduğunda şüphe ve tereddüt söz konusu olamaz.

274 sayılı yasanın az önce bildirilen 2. maddesinin 1. bendinin 2. fıkrasının açık hükmünden çıkan arılama göre, kamu hizmeti görevlilerinden sadece işçi niteliğinde bulunmayanlar 624 sayılı Kanunun öngördüğü sendikayı kurabilirler. Veya böyle sendikaya üye olabilirler. Kamu hizmeti görececek olup işçi niteliğinde bulunanların sendika kurmak veya sendikaya üye olmak haklarını kayıt altına alan bir hüküm gerek anayasada gerek özel kanunda yer almış olmadığından işçi niteliğindeki kamu hizmeti görevlilerinin sendika kurabileceklerini ve kurulmuş sendikalara üye olabileceklerini kabul etmek gerektir. Bu duruma göre uyumsuzluğun çözümlenmesi için Bandırma Belediyesinin Temizlik, Su, Mezbaha ve Lâğım gibi işyerlerinde çalışan kimselelerin 274 sayılı Kanunun 2. maddesinin 1. bendine göre işçi niteliğinde olup olmadıklarının tesbiti zorunludur. Süre belli olsun veya olmasın hizmet arzedenden kimse ile bu hizmeti kabul eden kimse veya kimselerin karşılıklı irade beyanlarının birleşmesinden meydana gelen sözleşmelerin özel hukuk alanına giren hizmet sözleşmesi olduğunda tereddüt edilemez. hizmetin kamu hizmeti olması ve verilecek ücretin yasa ile düzenlenmiş bulunması sözleşmenin niteliğini ve bu sözleşmede hizmet kabul eden kimsenin hukukî durumunu değiştirecek akitlerden değildir. O halde belediyenin anılan işyerlerinde çalışan kimselerin 274 sayılı Kanun bakımından işçi ve bu işçiler ile Bandırma Belediyesi arasındaki ilişkinin bir hizmet sözleşmesi olduğunun kabulü zorunludur. Böylece mahkemenin 7244 sayılı kanuna göre kadrolu, aylıklı ve Emekli Sandığı Kanununa tabi olmaları sebebiyle belediye ile işçileri arasında hizmet sözleşmesi olmadığından söz ederek Bölge Çalışma Müdürlüğünün kararını kaldırması yasaya aykırıdır.

SENDİKA, TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ VE GREV HAKLARI

İşçi Teşekküllerinin Toplu İş Sözleşmesine Çağrı Yetkilerinin Tesbiti

Yazan : Orhan APAYDIN

Anayasamız, toplu sözleşme ve grev haklarını işçilere tanımıştır. İşçiler bu haklarını bizzat (umumi mukavele yolu ile) veya kurdukları meslekî teşekküller aracılığı ile (toplu iş sözleşmesi yaparak) kullanabilirler. 274 sayılı Sendikalar Kanunu, toplu iş sözleşmesi ve grev haklarını işçiler adına kullanma faaliyetini, bütün işçi teşekküllerine bir hak (veya yetki) olarak tanımıştır. Şu halde toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi, üye sayısı veya temsil kabiliyeti derecesi ne olursa olsun bütün işçi teşekküllerinde mevcuttur. Fakat bir işyerinde veya işkolunda ancak bir toplu iş sözleşmesi yapma imkânının mevcudiyeti ve bunun karşısında toplu iş sözleşmesi yetkisine (veya ehliyetine) sahip teşekküllerin çokluğu, hangi teşekküllerin yetkisini kullanabileceği meselesinin hallini icap ettirmiştir. İşte bu zorunluk iş hukukuna en çok temsil niteliğini haiz sendikalar (les organisations syndicales les plus representatives) kavramını getirmiştir (1) İşyerinde veya işkolunda çalışan işçileri en ziyade temsil kabiliyetini haiz bulunan işçi teşekkülü, temsil ettiği işçiler adına, işvereni veya işverenleri toplu sözleşmeye çağırabilecek ve toplu iş sözleşmesinde işçi tarafını teşkil edecektir. Toplu iş sözleşmesi veya diğer temsil konularında en ziyade temsil kabiliyetinin kriterleri, memleketlere göre değişmektedir. Fakat en başta gelen ve milletlerarası alanda müşterek olan ölçü, üye sayısıdır. En çok üyeye sahip olma veya çoğunluğu haiz bulunma, en çok temsil niteliğini vücuda getiren başlıca unsurdur. Bunun yanında bazı memleketlerde, tamamlayıcı vasıflar da aranmaktadır (2). Memleketimizde ise, Toplu iş sözleşmesi konusunda en çok temsil kabiliyeti için tek vasıf, 275 sayılı ka-

nunun 7 nci maddesinde üye sayısı bakımından çoğunluğu haiz olmak şeklinde tesbit edilmiştir. İşyerinde veya işkolunda çoğunluğu temsil eden işçi teşekkülü, toplu iş sözleşmesi yetkisine sahiptir. Bu vasfı haiz bulunan işçi teşekkülü, işvereni toplu görüşmeye çağırabilecektir (M. 9).

En çok temsil niteliğinin tesbitinde çıkacak uyuşmazlıkların hal tarzı 275 sayılı kanunun 11 ve 12 inci maddelerinde tesbit edilmiştir. Bu uyuşmazlıklar, işçi teşekkülleri arasında çıkabileceği gibi, işçi teşekkülleri ile çağrıya muhatap işveren arasında da doğabilir. Kanunumuz, işçi teşekkülleri arasında uyuşmazlığı (yetki uyuşmazlığı) deyimi ile ifade etmekte, işverenle olan uyuşmazlığı da (yetki konusunda itiraz) olarak tavsif etmektedir. Bu ayırım, iki çeşit uyuşmazlığa farklı usullerin ve esasların uygulanması sonucunu doğurmaktadır. Şimdi, en çok temsil niteliğinin tesbitinde çıkan uyuşmazlığın konumuza göre hal tarzlarını ve uygulamada hasıl olan bazı meseleleri kısaca açıklayacağız.

I — YETKİ UYUŞMAZLIĞI:

1 — İşkolunda:

a) İlân: «Belli bir işkolunda toplu iş sözleşmesi yapmaya kendisini yetkili gören işçi federasyonu veya sendikası, o işkolunda kurulu başka işçi federasyonlarının ve sendikalarının adreslerini, toplu görüşme başlamadan en az altı gün önce Çalışma Bakanlığına yazı ile başvurarak almaya ve bu federasyon ve sendikalara hangi işkolunda toplu iş sözleşmesi yapmak istediğini yazı ile bildirmeye ve bunu, Ankara, İstanbul ve İzmir'de çıkan birer gazete ile yayınlamaya mecburdur. m. 12. f. 1»

b) İtiraz süresi: Toplu iş sözleşmesi yetkisini kendinde gören işçi teşekküllerinin, toplu iş sözleşmesi yapma isteğini gazetelerde ilân etmesinden itibaren 6 iş günü içinde, ilgili diğer teşekküllerin Çalışma Bakanlığına itirazda bulunmaları gereklidir. Bu süre, bir **sukutu hak** müddetidir. Bu süre geçtikten sonra yapılacak itirazlar nazara alınamaz.

c) İtiraz ehliyeti: Yargıtaya göre, toplu iş sözleşmesi yapacağını ilân eden teşekkülün en çok temsil niteliğini (çoğunluğu) haiz bulunmadığını ileri sürerek itirazda bulunan diğer işçi teşekkülünün bu itirazının dinlenebilmesi için, işçi çoğunluğunu bünyesinde topladığını ve dolayısıyla toplu iş sözleşmesi yapmaya kendisinin yetkili olduğunu iddia ve ispat etmesi lâzımdır (3) Yargıtayın bu içtihadı selbi ihtilâfları ortadan kaldırmak sonucunu hasıl etmektedir.

d) İspat külfeti: Mevzuatımıza göre, bütün işçi teşekküllerinin üye sayısı ne olursa olsun, toplu sözleşme yapma yetkileri asıldır. Bunun aksi ni iddia eden, bu iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Yargıtayımız, müteaddit kararlarıyla bu hususu ifade etmektedir.

e) Çalışma Bakanlığının karar süresi: Çalışma Bakanlığı, itirazcının kendisine başvurusundan itibaren 6 iş günü içinde uyuşmazlığı idari yoldan halledecektir. Bu müddet aşıldığı takdirde hasıl olacak hukuki sonuçlar kanunda derpiş edilmemiştir. Konu idare hukuku prensiplerine göre halledilmek gerektiğinden, itirazı reddedilmiş kabul etmek ve buna göre Adli organa başvurmak bir çözüm yolu olabilir.

f) Çalışma Bakanlığının kararına itiraz: İlgililer, Çalışma Bakanlığı kararının tebliğinden itibaren 6 işgünü içinde, bu karara karşı Yargıtay Başkanlığına itirazda bulunabilirler. Bu itirazlar da Yargıtay'ın görevli Dairesi tarafından 6 işgünü içinde halledilecektir.

Yargıtay'ın kararı, Çalışma Bakanlığının kaldırılması veya itirazın reddi şeklinde olabilir. Yargıtay, Çalışma Bakanlığının kararını usul yönünden eksik bulursa, Çalışma Bakanlığının yeniden bir karar ittihaz etmesi gerekecektir. Bakanlık, bu takdirde, Yargıtay kararının kendisine bildirilmesinden itibaren 6 işgünü içinde yeniden karar vermelidir. Kanunda böyle bir durum derpiş edilmemekte ise de, vazı kanunun maksadı ve kanunun esprisi yönünden, meselenin bu şekilde halli zorunludur. Çalışma Bakanlığının yeniden vereceği karara karşı Yargıtaya tekrar başvurmak hakkını da kabul etmek gereklidir.

2 — İşyerinde:

a) İlân: Gazete ile ilân, eğer mevcut ise, yalnız bir mahalli gazetede yapılacaktır. Gazete

mevcut değilse, yazılı bildiri ile iktifa edilecektir.

b) İtiraz süresi : İlân süresi aynidir. Ancak gazete ilânı yok ise, 6 işgünlük süre, yazılı bildiri tarihinden itibaren işleyecektir.

c) İtiraz ehliyeti : İşkolunda halledildiği gibi dir.

d) İspat külfeti : Aynı esas caridir.

e) İdari müracaat mercii : Çalışma Bakanlığı yerine Bölge Çalışma Müdürlükleridir.

f) İdarî karar aleyhine başvurma mercii : Mahalli iş mahkemeleridir.

II — YETKİ KONUSUNDA İŞVERENİN İTIRAZI:

a) İtiraz süresi: Kanunda derpiş edilmemekle beraber, yukarıda bahis konusu ilân veya bildiriden itibaren 6 işgünüdür (4)

b) İtiraz ehliyeti: Yetki uyuşmazlığından farklı olarak mutlaklıdır. İşverenin Çağrıya muhatap olması kâfidir.

c) İspat külfeti: Yetki uyuşmazlığındaki esas caridir.

İdarî ve kazaî müracaat mercileri hususlarında, yetki uyuşmazlığında uygulanan hükümler işverenin itirazları için de tatbik edilecektir.

(1) En ziyade temsil kabiliyeti, yalnız toplu iş sözleşmesinin yapılmasında bahis konusu değildir. Meselâ işçi temsilcisi (274 sayılı Kanun m. 20) ve 440 sayılı kanunun uygulanmasında yönetim kurul veya komitelerine işçi üye gösterilmesi yetkisi en ziyade temsil kabiliyetini haiz teşekküllere verilmiştir.

(2) Fransız hukukunda, üye sayısından başka, sendikanın işveren karşısında bağımsız olması, aidat ödenmesi, sendikanın eskiliği veya tecrübeli olması ve ikinci dünya harbinden itibaren işgal sırasında vatanseverce davranışta bulunmak, en ziyade temsil kabiliyeti için zorunlu şartlardır. Bu konu için bk. P. Durand A. Vitu, *Traité de Droit du Travail*, Tome III, s. 346 ve müt.; J. M. Verdier, *Syndicats (Traité de Droit du Travail)*, Dalloz, 1966, s. 355 ve müt.

(3) «Kanun koyucu işçi çoğunluğunu bünyesinde toplamayan ve dolayısıyla toplu iş sözleşmesi yapmaya ehil bulunmayan herhangi bir federasyon veya sendikaya yetki itirazında bulunma hakkı da tanımamıştır... Yargıtay 9. H. D., E. 8992, K. 30, 22.9.1966» ve Yarg. 9. H. D., E. 5505, K. 22, 14.6.1966

(4) Yarg. 9 H. D., E. 4173, K. 4717, 11.7.1964.

Sendika, Toplu İş Sözleşmesi ve Grev hakları ile ilgili Kazaî İctihatlar

YETKİ UYUŞMAZLIĞI

Yargıtay kararı

«İşçi çoğunluğunu bünyesinde topla-
mayan ve dolayısıyla toplu iş sözleşmesi
yapmaya ehil bulunmayan herhangi bir
federasyon veya sendikanın yetki itirazın
da bulunmaya hakkı yoktur.

9. H. D., E. 5505, K. 22, 14.6.1966»

G E R E K Ç E

Enerji Sanayii işkolunda kurulu bulunan Ges-İş Sendikası 275 Sayılı Kanunun öngördüğü yollardan giderek işkolu seviyesinde DSİ Genel Müdürlüğüne bağlı işyerlerinde çalışan işçiler adına toplu iş sözleşmesi yapmak istediğini bildirmiştir. İlân üzerine aynı işkolunda kurulu bulunan, Tes-İş Federasyonu Ges-İş Sendikasının çoğunluğa sahip olmadığı ileri sürerek Çalışma Bakanlığına itirazda bulunmuştur. Çalışma Bakanlığı itirazı kabul ederek Ges-İş Sendikasının işkolunda çoğunluğa sahip olmadığı gerekçesiyle toplu iş sözleşmesi yapamayacağına karar vermiştir.

Gerçekten 275 sayılı kanunun 7. maddesinde, (bir işkolunda çalışan işçilerin çoğunluğunu temsil eden işçi Federasyonunun veya işkolu esasına göre kurulmuş işçi sendikasının o işkolundaki işyerlerini kapsayan toplu iş sözleşmesi yapabileceği) yazılıdır. Buradaki çoğunluk sözü ile işkolunda çalışan işçilerin yarısından fazlası ifade edilmiştir. Ancak, yetki itirazlarının şekil ve şartları 275 Sayılı Kanunun 11 maddesinde açık bir şekilde belirtilmiştir. Anılan maddenin 2. fıkrası, bir işkolundaki işyerlerini kap-

sayan toplu iş sözleşmelerinde işçileri temsil bakımından işçi federasyonu ve sendikaları arasında çıkacak yetki uyumsuzlukları ile işveren federasyonu veya sendikaları veya işverenler tarafından yapılabilecek itirazlar konusunu düzenlemiştir. Madde metninde de açıkça anlaşılabileceği üzere işçi kuruluşları arasında da temsil bakımından bir yetki uyumsuzluğu çıkmış olmak gerektir. Kanun koyucu, burada işçi çoğunluğunu bünyesinde toplamayan ve dolayısıyla toplu iş sözleşmesi yapmaya ehil bulunmayan herhangi bir federasyon veya sendikaya yetki itirazında bulunma hakkı tanımamıştır. Buna karşı kanun koyucunun işverenlere tanıdığı hak mutlaklıktır. Daha açık bir deyimle toplu iş sözleşmesi çağrısına muhatap olan bütün işverenler, pasif ehliyeti haiz oldukları için işçi kuruluşunun yetkisine itiraz edebilirler. Çalışma Bakanlığı kararının incelenmesinden anlaşılabileceği gibi Tes-İş Federasyonu sadece Ges-İş Sendikasının işçi çoğunluğunu temsil etmemekte olduğunu ileri sürmekle yetinmiştir. Bu nitelikte bir itiraz, yetki probleminin incelenmesi için kâfi değildir. Zira, Tes-İş Federasyonu, aynı işkolunda işçi çoğunluğunu bünyesinde topladığını iddia etmemiştir. Bu durumda, adı geçen federasyon temsil bakımından herhangi bir itirazda bulunmaya hukuken yetkili bulunmamaktadır.

Öte yandan Tes-İş Federasyonu tarafından Çalışma Bakanlığına verilen bilgiler ve rakamlar, meseleyi çözümleyecek bir delil ve belge niteliği de taşımamaktadırlar. Doğru kavramı her hukuk yapısının temel taşıdır. Bu kaziyeğe bağlı olarak gerçeğe de yanmadan salim bir sonuca ulaşabileceği de düşünülemez. O halde, Tes-İş Federasyonunun temsil yetkisine yönelen iddiasını sabit saymaya da hukuken imkân yoktur.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı Ges-İş Sendikasının yasa'ya ve usul hükümlerine uygun olan itirazının kabulü ile Çalışma Bakanlığının 3/6/1966 gün ve 1066-2-303/6091 sayılı kararının kaldırılmasına.

ÇAĞRI YETKİSİNE İTİRAZ

Yargıtay kararı

«Çağrı yetkisine itiraz hakkı, gazete ilânlarının yapılması ile doğar ve bu ilânların yapılmasından itibaren 6 iş günü süresi ile sınırlıdır.

Yarg. Nöbetçi Hukuk Kurulu, E. 8573, K. 28, 2/9/1966»

G E R E K Ç E

«1 — Gerçekten 275 sayılı yasanın 12. Maddesi 3. bendi I. fıkrası gereğince, ilân yapılmasından itibaren veya ilân yapılamıyorsa yazılı bildirimin yapılmasından itibaren 6 işgünü geçtikten sonra yetkisizlik itirazı dinlenmez. Bu hüküm, toplu görüşmenin tarafları arasındaki yetki uyumsuzluklarına da uygulanır. (9. Hukuk Dairesi 11.7.1964 esas 4173. karar 4117) keza 275 sayılı yasanın 12. nci maddesi 1. bendi hükmüne göre: belli bir işkolunda toplu iş sözleşmesi yapmaya kendisini yetkili gören işçi federasyonu veya sendikası o işkolunda kurulu başka işçi federasyonlarının ve sendikalarının adreslerini toplu görüşme başlamadan en az 6 iş günü önce Çalışma Bakanlığına yazı ile başvurarak almaya ve bu Federasyon ve sendikalara, hangi işkolunda toplu sözleşme yapmak istediğini yazı ile bildirmeye ve bunu Ankara, İzmir ve İstanbul'da çıkan birer gazete ile yayınlamaya mecburdur.

O halde; muteriz Etibank'ın Çalışma Bakanlığı nezdinde Ges-İş sendikasının toplu görüşmeye çağrı yetkisine itiraz hakkı 275 sayılı kanunun 12. maddesi I. bendine sözü edilen gazete ilânlarının yapılması ile doğar ve bu ilânların yapılmasından itibaren 6 işgünü süresi ile sınırlıdır. Bu ilânın yapılma tarihi hakkında dosyada bir belge yoktur.

2 — Ges-İş sendikasının kurulu bulunduğu işkolunda kaç işçi çalıştığı ve bunlardan kaçının Ges-İş Sendikasına üye olduğu hakkındaki belgelerde inandırıcı nitelikte değildir. Özellikle Türk-İş 6. Kurultayı çalışma raporundaki sayılar ile Sosyal Sigortalar Kurumu 1965 İstatistik yılının basıldığı tarihler itibarı ile bu günkü durumu tevsik edici nitelikte sayılmaz.

O halde: İtirazcı Genel Müdürlük iddiasına hukuki açıklık ve kesinlik karakteri verecek belgelere ve itirazın süresi içinde yapıp yapılmadığını tesbiti bakımından incelenmesi zorunlu bulunan tebliğ kâ-

ğıtlarını dilekçesini eklememiştir. Dairemiz süreye tâbi bu gibi acele işlerde itirazcı tarafından sağlanması mümkün olan bilgi ve belgeleri toplamakla ödevli değildir. Şu hale göre: yeterli bilgi ve belgelerden yoksun bulunan itiraz dilekçesi reddolunmalıdır.

SONUÇ: Yukarda açıklanan sebeplerden itiraz dilekçesinin reddine.»

İŞKOLU TOPLU İŞ SOZLEŞMESİ YETKİSİNİN BAŞKA İŞKOLLARINDA ÇALIŞAN İŞÇİLERİ DE KAPSAMASI

İLGİLİ YONETMELİK HÜKMÜ

Bir işyerinde yürütülen esas işe yardımcı olarak yürütülen işlerde çalışan işçiler, asıl işin dahil olduğu işkolunda sayılırlar.

Bu gibi işçiler, kendi mesleklerinin asıl iş olarak yürütüldüğü işyerlerinin dahil bulunduğu işkollarındaki sendikalara da girebilirler. (m. 7)

Yargıtay kararı

«Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne bağlı Liman, iskele ve istasyonlardaki tahmil ve tahliye işçileri 25 numaralı işkoluna bağlıdırlar.

Yarg. Nöbetçi Hukuk Kurulu, E. 8371, K. 26, 19/8/1966»

G E R E K Ç E

KONU: DİYF-İŞ Federasyonunun kurulu bulunduğu işkolunda Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü ile işkolu seviyesinde toplu sözleşme yapma çağrısına karşı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü tarafından vaki yetki itirazı üzerine;

Çalışma Bakanlığınca verilen 9.8.1966 gün ve 1066-2-94 ve 9257 sayılı kararın iptali isteminde ibarettir.

İtirazın süresinde olduğu görülecek dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

1 — Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü itiraz yazısında DYF-İŞ Federasyonunun Sendikaların İşkolları Yönetmeliğinin 25 sıra numarasında kayıtlı «Demiryolu Taşımacılığı» iş kolunda kurulu bulunduğu halde 28.7.1966 tarihli gazetelerde yaptığı çağrı ilânlarının 25 sıra numaralı işkolu ile ilgili bulunmayan ve DYF'nin faaliyet alanı dışında kalan 28 numaralı işkolunda çalışan işçileri de kapsamına aldığı bildirerek, sözü edilen ilânın 2. maddesinde yer alan çağrının gerek 275 sayılı Kanuna gerek işkolları Yönetmeliğine ve gerekse bu konudaki içtihatlarla aykırı düştüğünü, ilânın 2. maddesinde sözü edilen işçileri temsilen daha önce toplu sözleşme yapmak yetkisi kazanan Likat-İş ile görüşmelerin başladığını, aynı konuda ve aynı işkolunda 1 den fazla toplu iş sözleşmesi yapılamayacağını ileri sürmüştür.

Çalışma Bakanlığı kararında Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü'nün itirazları yerinde görülerek, 28.7.1966 tarihli İstanbul, Ankara ve İzmirde münteşir üç gazetede DYF-İŞ tarafından yapılan ilânın 2. maddesinde sözü edilen: (Liman, yükleme boşaltma işleri de dahil) demiryolu taşımacılığının yardımcı mahiyetinde ve demiryollarına tabi olarak faaliyette bulunan işyerlerinde görülen işleri yapan işçileri 28 numaralı işkolu kapsamında sayıldığından, DYF-İŞ'in çağrı ilânının 2. maddesine belirtilen işçiler adına işkolu esasına göre toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili bulunmadığına karar verilmiştir.

Bu karara itiraz eden DYF-İŞ Federasyonu, Sendikalar İşkolları Yönetmeliğinin 25 sıra numarası: (Demiryolları taşımacılığı, demiryolları ve buna bağlı işyerlerinde görülen işler) hükmünü taşıdığına Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununun 2 ve müteakip maddelerinin de bu hükmü doğruladığını, yönetmeliğin 28. sırasındaki işkolunun ardiye ve antrepoculuk olduğunu, ilânın 2. maddesinin bununla ilgisi bulunmadığını bildirmiştir.

Gerçekten Likat-İş Sendikaların İşkolları Yönetmeliğinin 28. sırasındaki işkolunda ve DYF-İŞ'in de aynı yönetmeliğin 25. sırasındaki işkolunda kurulu olduğunda uyumsuzluk yoktur. Uyumsuzluk sendikaların İşkolları Yönetmeliğinin 25 ve 28. işkolu sıralarında ve 7. Maddesine verilen anlamdan doğmaktadır.

İşkolları Yönetmeliğinin 25. sırasında; Demiryolları taşımacılığı; Demiryolları ve buna bağlı işyerlerinde görülen işler bir işkolu ve aynı yönetmeliğin 28. sırasında ise, ardiye ve antrepoculuk; Antrepolar, ardiye, soğuk hava depoları, umumi mağazalar, silolar

ve buralarda yapılan her türlü yükleme ve boşaltma işleri, ambarlama ve depolama işleri de ayrı bir işkolu sayılmıştır.

DYF-İŞ Federasyonu, ilânının 2. maddesinde aynen; aynı yönetmeliğin 7. maddesinin ilk bendi uyarınca asıl işkolu olan demiryolu taşımacılığının yardımcı mahiyetinde ve demiryollarına tabi olarak faaliyette bulunan işyerlerinde: (Liman, Yükleme - Boşaltma işleri de dahil) işlerde çalışan işçileri de temsilen..... denmiştir. Gerçekten işkolları Yönetmeliğinin 28. sıra numarasındaki ardiye ve antrepoculuk işkolunun: (Antrepolar, ardiyeler, soğuk hava depoları silolar ve buralarda yapılan hertürlü yükleme ve boşaltma işleri ile liman, istasyon ve iskeleler de yapılan yükleme - boşaltma işleri, ambarlama ve depolama işleri) gibi çeşitli faaliyetleri içine aldığı bu konuya ilişkin tablonun incelenmesinden anlaşılmaktadır. O halde; bu maddede sayılan işlerle ilgili işkolunda toplu sözleşme yapmak yetkisi Likat-İş Sendikasına aittir.

2 — Öte yandan İşkolları Yönetmeliğinin 25. sıra sayısında: (Demiryolları taşımacılığı) demiryolları ve buna bağlı işyerlerinde görülen işler ayrı bir işkolu sayılmıştır. Sözü geçen yönetmeliğin 7. maddesinde ise; bir işyerinde yürütülen esas işe yardımcı olarak yürütülen işlerde çalışan işçiler asıl işin dahil olduğu işkolundan sayılacağı yazılıdır. Şu hale göre; Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne bağlı Liman, iskele ve istasyonlardaki tahmil ve tahliye işçileri 25 numaralı işkoluna bağlıdır. Çünkü bu işkolunda esas iş demiryolu taşımacılığıdır. Liman yükleme ve boşaltma işleri, demiryolu taşımacılığının tamamlayıcısıdır. Bu durumda Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu (DYF-İŞ) kanunî diğer şartlar gerçekleştiği takdirde devlet demiryolları ve buna bağlı işyerlerinde çalışan işçileri kapsayacak nitelikte toplu sözleşme yapabilir. O halde; bu işçilerden bir kısmının aynı zamanda diğer bir işkolu içinde bulunmaları 7. madde hükmü karşısında, sözü edilen Federasyonun yetkisizliğini gerektirmez. Ancak; bu hukukî görüş, Likat-İŞ'in yine kanunî şartları bulunduğu takdirde; 28. sırada kayıtlı işyerlerinde çalışan işçileri kapsayacak toplu iş sözleşmesi yapabilme yetkisini de ortadan kaldırmaz.

SONUÇ: Yukarıda gösterilen sebeplerle yerinde olmayan Çalışma Bakanlığı kararının kaldırılmasına ve diğer kanunî şartlar gerçekleştiği takdirde DYF-İŞ Federasyonunun Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne bağlı liman, iskele ve istasyonlarda çalışan tahmil ve tahliye işçileri adına onları temsilen işkolu seviyesinde toplu sözleşme yapabileceğine (adli aravermede Nöbetçi Hukuk Kurulunca) oybirliğiyle karar verildi.

Kanun dışı grev suçu hakkında bazı düşünceler

Yazan :

Prof. Sahir ERMAN

275 sayılı Kanunun 54. maddesi, vukubulan kanun dışı greve karar verenleri, karar verilmesine veya greve katılmaya veya devama zorlayanları, teşvik edenleri veya bu yolda propaganda yapanların ve böyle bir greve katılan veya devam edenleri cezalandırmış bulunmaktadır.

Kanun vukubulan kanun dışı grev tabirini kullanmışsa da, bundan ne anlaşılmak lâzım geldiğini ayrıca tarif etmemiş olduğundan, bu tarifi kanunun diğer hükümlerinden çıkarmak, yani bir grev 275 sayılı Kanunun aradığı şartlardan herhangi birinden mahrum bulunduğunda bunun kanun dışı olacağını kabul etmek uygun olur. Demek oluyor ki, meseleyi her şeyden önce İş Hukuku açısından ele almak ve İş Hukuku bakımından bir grevin ne vakit kanun dışı sayılabileceğini incelemek icabeder.

Bu konuda tatbikatta ortaya çıkan en büyük güçlük, grev kararının alınmasına ve karşı tarafa bildirilmesine rağmen, grevin hangi tarihte başlayacağını bildirilmemesi halinde mevzu bahis olmuştur. Bir çok iş-yerlerinde grev kararını almış olan işçi sendikası, kararını tutanak tarihinden başlayarak 6 işgünü içinde işverene bildirmişse de, bilfiil hangi tarihte greve başlayacağını ayrıca belirtmemiş ve 6 işgünü geçtikten sonra ki herhangi bir tarihte greve gitmiştir.

Böyle bir hâdisede, kanun dışı grevin bulunup bulunmadığı ve 54. maddede yazılı ceza müeyyidelerinin uygulanıp uygulanamayacağı yolunda değişik fikirler ileri sürülmüştür.

Bir fikre göre, grevin kanunî olabilmesi için grev kararının tutanak tarihinden itibaren 6 işgünü zarfında işverene yazılı olarak bildirilmesi ve bu bildirme tarihinden itibaren de ikinci bir 6 işgününün geçmesi kâfidir. Bildirme tarihinden itibaren 6 işgünü geçmezden önce grev yapılırsa, bu kanun dışı grev olur; ancak 6 işgünü geçtikten sonra, grev kararını vermiş olan işçi sendikası dilediği anda ve münasip gördüğü zamanda greve gidebilir. Kanunun 23. maddesi, ancak bildiri tarihinden itibaren 6 işgünü geçmeden yapılan grevi yasaklamıştır. Fakat 6 işgünü geçtikten sonra grev yapılmışsa bunu kısıtlayan bir hüküm yoktur ve işçi sendikası grevi hangi tarihte yapacağını bildirmek mükellefiyetinde değildir. Bunun aksine ve grev tarihinin de bildirilmek gerektiğine dair olan bir yorum, 23. maddenin koymamış olduğu bir yasağı içtihat yolu ile tesis etmek Ceza Hukuku sahasında yeri olmayan kıyasa cevaz vermek anlamına gelir. Bu sebeptendir ki, Türkiye Maden-İş Sendikası tarafından Koço Gurlakis Altınbaş Çivi Fabrikasında ve De-Ve Fabrikası ile Emayetaş Fabrikasında yapılmış olan grevlerde Savcılık takipsizlik kararı vermiş olduğu gibi, İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesi de aynı Sendika tarafından Arçelik Fabrikalarında yapılan grevden dolayı açılmış bulunan ceza dâvasında beraet kararı vermiştir.

İkinci bir fikre göre ise, 275 sayılı Kanun sürpriz grevini yasaklamıştır. Zira sürpriz grevi işvereni, bizzatı grevin dışında kalan bir takım zararlara sokmak suretile tazyik altında bulundurabilir. İşveren grevin başlayacağı tarihi bilmelidir ki, bir takım teşebbüslere

girişsin veya girişmesin. Meselâ Halde bulunan bir sebze veya meyve tüccarı grev kararı almış olan Hal işçilerinin grev yapacakları zamanı bilmese ve büyük ölçüde meyve veya sebze ismarlasa, bu arada da işçiler sürpriz grevine girişseler, bütün meyve ve sebze heba olacağı cihetle, işveren grevin dışında kalan büyük bir zarara maruz kalacaktır. Keza bir tütün fabrikasını düşünelim: Memleketimizde tütün piyasası belirli mevsimlerde açılır ve bir ay kadar devam eder. İşveren bu süre içinde tütün almayacak olursa daha sonra tütün alamaz ve bütün sene iş yapamayacak duruma girer. Şimdi böyle bir fabrikada çalışan işçiler grev kararı al-salar ve bunu işverene bildirseler ve fakat hangi tarihte greve başlayacaklarını belirtmeseler, işveren pek güç bir durumda kalır. Şu suretle ki, açılan tütün piyasasına katılıp, büyük yatırımlarda bulunsa ve tütün satın alsa, işçiler de akabinde greve başlasalar, bütün tütün elinde kalacak, bunu işliyemeyecek ve ertesi sene bozulmuş tütünü büyük zararlarla elinden çıkarabilecektir. Buna karşılık grev yapılacağı korkusu ile tütün alımına girişmese, işçiler de grev yapmasalar, işverenin fabrikası bir yıl muattal kalacak, ve bu bir yıl zarfında işçilerin yevmiyeleri ve ücretlerini eskisi gibi öde-mekte devam edecektir. Böyle bir davranış işçiler bakımından hüsnüniyetle bağdaşamaz. Bu itibarla tarihi bildirilmemiş olan bir greve girişmek hüsnüniyete aykırı olup, cezalandırılmak gerekir. Nitekim bu ikinci görüşten ilham alan Yargıtay Ceza Genel Kurulu Eskişehirde Gangam Otelinde girişilen grevi hüsnüniyetle kabili telif görmediği için kanun dışı grev saymış ve cezalandırmıştır. Bunun gibi Yargıtay 9. Hukuk Dairesi de son kararlarında şöyle bir sonuca varmıştır: İşçi Sendikası tutanağı yazılı olarak işverene bildirdiği günden itibaren altı işgünü geçmedikçe grev yapamaz. 6 işgünü geçtikten sonra hemen greve başlamaya mecburdur. Meğer ki işçi sendikası daha ilkeri bir tarihte greve başlamayı uygun görsün ve bu tarihi de grev kararı ile birlikte işverene bildirsün. Demek oluyor ki, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin kanaati şu merkezdedir: işçi sendikası bildiri tarihinden itibaren altı işgünü grev yapmak mecburiyetinde değildir. Daha ileri bir tarihte de bu grevi yapabilir. Ancak bu ikinci sıkkı ter-cih ettiği zaman, yani altı işgünü geçtikten sonraki bir tarihte grev yapmayı uygun bulduğu takdirde, grevi hangi tarihte başlatacağını, ilk grev kararını bildirdiği zaman işverene ihbar etmelidir. İlk bildiride grevin başlayacağı tarih ayrıca gösterilmemişse, işçi sendikasının altıncı işgünü sonunda greve başlamak arzusunda bulunduğuna anlaşılar. Ve bu tarihte greve başlamayacak olursa, artık ondan sonra grev yapma hakkı düşer. İşte bu düşünce iledir ki, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi Maden-İş Sendikasının Arçelik Fabrikasında yaptığı grevin bu bakımdan kanun dışı olduğuna karar vermiştir.

Bu konuda ileri sürülen üçüncü bir görüşe göre,

kanunun gerekçesinde sürpriz grevinin yasaklandığı yazılı olduğu gibi, 275 sayılı Kanunun çeşitli hükümlerinden de aynı anlamı çıkarmak mümkündür. Meselâ Kanunun 33. maddesi en büyük mülkiye âmirine gereken tedbirleri belirli maksatlarla almak görevini yüklemiştir. Grevin hangi tarihte başlayacağı belli olmadığı takdirde, bu görevin ne suretle yerine getirileceği anlaşılamaz. Keza Kanunun 21. maddesi Bakanlar Kuruluna grevi en çok 30 gün süre ile geciktirme yetkisini tanımıştır. Ancak bir grevin 30 gün süre ile geciktirilebilmesi için, hangi tarihte başlayacağının belli olması gerekir. Zira belirli bir tarihte yapılabilecek bir grev, o zaman için millî güvenliği ve memleket sağlığını bozucu bir nitelik arzedebilir de, başka bir tarihte bu mahiyet görülmeyebilir. Binaenaleyh, 21. maddedeki yetkinin kullanılabilmesi için, grevin başlama tarihinin belli olması icabeder. Bunun gibi işçilerin 23. maddeye göre ilân edilen grev hakkında oylama istiyebilmeleri için, grev tarihini bilmeleri iktiza edebilir. Gerçekten işçiler bilfarz yaz aylarında yapılacak bir greve taraftar olurlar da, aynı grevin kış aylarında yapılmasında menfaat görmeyebilirler. Demek oluyor ki, grev tarihinin bildirilmesinde bir takım menfaatler mevcuttur ve kanunun ruhundan bu tarihin bildirilmek lâzım geldiği manası çıkmaktadır. Kaldı ki ortada bir grev kararının bulunabilmesi için tarihin de belli olması icabeder. Zira ne vakit başlayacağı belli olmayan bir grev hakkında grev kararının mevcudiyetinden bahsetmek zordur. İşte bu fikre göre, grev kararının bildirilmesi anında, başlama tarihi bildirilmemişse, grevi mutlaka kararın tebliğ tarihinden itibaren 6 işgünü geçer geçmez, yani yedinci işgünü başlamak zorunda bulunduğu ve gün geçirildiği takdirde, artık greve gidilemeyeceği yolundaki görüşte isabet yoktur ve işçi sendikası atlı işgünü geçtikten sonra grev yapmak istemiyorsa, bunu mutlaka o günde grev yapmaya zorlamaya imkân mevcut değildir. Altı işgünü geçtikten sonra da sendika başka herhangi bir tarihte greve başlayabilir. Ancak bunun için grev tarihini işverene ayrıca bildirmek ve bu bildirimin tebliği tarihi ile greve başlayacağı gün arasında yine en az 6 işgünlük bir mesafe bulunmak gerekir. Ancak hiç tarih bildirilmeden greve gidilmişse yine ortada kanun dışı bir grev mevcut sayılmak icabeder.

Bu suretle bu konuda şimdiye kadar ileri sürülmüş değişik fikirleri özetlemiş bulunuyoruz. Ancak İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesinde Maden-İş Sendikası aleyhine ikame edilmiş olup ta, beraatle neticelenmiş olduğuna yukarda işaret ettiğimiz dâva, henüz Yargıtayda incelenmekte olup, kesinleşmiş bulunmadığından bu konuda mütalâa serdini münasip telâkki etmediğimizi bildirmekle yetinmekteyiz. Yargıtayın kararı bu değişik tatbikata herhalde bir son verecektir.

KANUNSUZ GREVİN UNSURLARI

İLGİLİ KANUN HÜKÜMLERİ

275 sayılı Kanun, Madde 17, Fıkra 2.

Mahkeme kararı

«Grev kararının alınmasından evvel geçmesi isap eden usulî merasim kanun hükümlerine uygunluğu temin eder. Sendikanın işyeri için alınan toplu iş sözleşmesi yetkisini kullanırken evvelce işkolu seviyesinde yapılan toplu iş sözleşmesi hükümlerini işçi yararma olarak, ortadan kaldırmayı hedef tutması, kanunî me rasime uygun bir şekilde ilân edilen grevin kanuna uygunsuzluğunu gerektirmez. İstanbul 22 inci Asliye Hukuk Mahkemesi, Esas No: 1966/65, Karar No: 1966/62 17.2.1963»

G E R E K Ç E

«Dávacı vekili tarafından mahkemeye verilen 31.1.1966 tarihli dilekçede şirketlerinin de üyesi bulunduğu (Türkiye Cam Sanayii İşverenleri Sendikası) ile (Türkiye Şişe, Cam ve Seramik Sanayi İşçileri Sendikası arasında 1.1.1964 tarihinden itibaren üç yıl süre ile mer'î olacak bir toplu iş sözleşmesi var iken Temyiz Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin kararına göre, davalı sendikaya işverenin özelliği ile ilgili bulunmak şartı ile işyeri seviyesinde bir toplu iş sözleşmesi yapma yetkisinin tanındığı halbuki davalının yetki şumûlünü aşmış bulunduğu ve grevin kanun dışı bulunduğu izah edilerek bu hususta karar ittihazi işlenmiştir.

İbraz edilen vesikalar tetkik edilmiş. Bölge Çalışma Müdürlüğünün evrakı celp edilmiş, toplu sözleşmeler ayrıca tetkik olunmuş, davalıların layihası dávacı vekili tarafından verilen 17.2.1966 tarihli layihada gözden geçirilmiştir.

Davalı vekilleri açılan davaya bakmanın İş Mahkemesinin vazifesi dışında olduğunu zira istinad edilen sebeplerin grev yasaklarına taallük edip, kanunsuz bir grev unsurunu taşımadığını öne sürmüşlerdir. Bu görüş hatalıdır. Zira davacı ile davalı arasında yapılması istenilen bir toplu sözleşmenin herhangi bir sebeple akim kalması neticesi doğduğu iddia edilen grev hakkının kanuni olup olmadığının tetkiki mahkememizin vazifesi içindedir.

275 sayılı Kanunun 17' maddesi kanuni ve kanun dışı grevi tayin ve izah etmiştir. İktisadi ve Sosyal durumun korunması veya düzeltilmesi amacının bu-

lunması ve grevin kanun hükümlerine uygun bulunması şeklinde izah edilen kanuni grevin şu tarifine göre taraflar arasında ihtilâf doğuran husus grevin kanun hükümlerine uygun şekilde yapıp yapılmadığıdır. Grev kararının alınmasından evvel geçmesi icap eden usulî merasim kanun hükümlerine uygunluğu temin eder. Yetki almak, bir tarafa çağrıda bulunmak. Bölge Müdürlüğüne müracaat etmek gibi hususlar bu merasime aittir.

Dávacı usulî merasim arasında, alınan yetkinin sınırının aşıldığı, yetkinin ancak tamamlayıcı bir toplu sözleşmeye müteallik olduğu halde bunun evvelce işkolu seviyesinde yapılan toplu sözleşme hükümlerinin tamamen ortadan kaldırılmasını hedef tutan istekleri ihtiva eylediği hususunu da katmış bulunmaktadır.

Bu iddia davalı vekillerinin beyanı gibi yasak bir maddesinde toplu sözleşme süresi içinde grev yapılamaması hakkındaki hükme istinat dávacının fer'i bir iddiası olup iddianın aslı ve esası böyle bir toplu sözleşmenin yapılmasının mümkün olamayacağı hususuna münhasırdır.

Hak ve menfaat ihtilâflarında ne gibi kayıt ve şartların tahakkuku halinde grev'e gidebileceği hususu kanunda ayrı ayrı tasrih edilmiştir. Bir işyerinde işkolu seviyesinde bir toplu sözleşme mevcut iken bu Toplu Sözleşmenin yürürlükte bulunduğu müddet içinde işyeri seviyesinde ayrı bir toplu sözleşmenin yapılabileceği dávacı vekili tarafından da kabul edilmektedir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi kararında işkolu seviyesinde bir Toplu Sözleşme varken işyeri seviyesinde başka bir Toplu Sözleşmenin yapılamayacağı hakkında kanunda bir serahat bulunmadığı mucip sebebinin bir hareket noktası olarak kabul etmiş bulunmaktadır. Bu kararda böyle bir Toplu Sözleşmenin yapılabileceği için ayrıca kayıtlayıcı bazı hükümlerinde sevk edilmiş olması mutlak bir hakkın esasına müessir telâkki edilmemektedir. Böyle bir şartın mevcudiyetine lüzum görüldüğü takdirde bunun yetki verilirken nazara alınması ona göre yetki verilmesi veya verilmemesi icabeder. Böyle bir sözleşmenin yapılabileceği kabul edilmiş ve dávacıya bu hususta kesin olarak yetki verilmiş olduktan sonra 275 sayılı Kanunun 19. maddesi gereğince grev hakkı kendiliğinden doğar. Bu hak yetki almış olmanın kanuni ve tabii olan bir neticesidir.

İşkolu seviyesinde yapılan Toplu Sözleşmenin 9 maddesiyle dávacı işyerine ait ücretlere muayyen miktarda zam konusunda ayrıca nazara alındığı görülmüş isede bir işyerinin özelliği yalnız ücrete münhasır olmamakla beraber yine mahkememizin görüşüne göre bu ücret konusunun tekrar ele alınmasına ve daha etraflı bir tetkike tâbi tutulmasına mâni teşkil edecek bir hüküm de mevcut değildir.

Bu sebeple öne sürülen ve istinat edilen sebeplere göre grev kararının kanunsuz olduğu yolundaki iddiasının reddine.»

■ Irk ayrımının bütün vahşetiyle devam ettiği Afrika ülkelerinde, renklerinin siyah olmasından dolayı, kıtanın asıl sahipleri olmadık hakaretlerle karşı karşıya kahrılar. Bu ülkelerde polis köpekleri bile siyah renklilere düşman olarak yetiştirilirler.

düler. O gün gecekondu mahallelerinde Allah'a isyan dolu, hayatı lanetliyen, içli halk türkülerini değil, daha neşeli şarkılar duyuldu..

Ve o gün ilk olarak siyahî bir tren yolcusu, bavullarını beyazlara ayrılan yere koymaya teşebbüs etti. Bu adamı yaka paça götürdüler. Götürürken vurdular, vurdular...

İnsanlık tarihi, cinayet yoluyla çözülebilmüş bir tek siyasî sorun bilmemektedir. Aksine, tarih, cinayetlerin siyasî sorunları büsbütün çetrefil, büsbütün içinden çıkılmaz hallere soktuğunu, inkâr edilmez bir açıklıkla doğrulayan birbirin-

den acı gaflet hikâyeleri ile doludur. Yeryüzünün en gayri insani rejimlerinden birinin Başbakanı Dr. Verwoerd'in katli, bu değişmez kaidenin bir istisnasını teşkil edecek değildir. 16 milyon siyaha karşı 4 milyon beyazın yaşadığı Güney Afrika'da, Dr. Verwoerd, «apartheid» adıyla bilinen bir ırkçılık felsefesinin zalim tatbikatçısı idi. Sözde «ırkların birbirinden ayrı olarak gelişmesi» diye tarif edilen bu felsefe, gerçekte 12 milyon siyahî daimi olarak köleliğe mahkûm etmektedir. Dr. Verwoerd'in ortadan kaldırılması, 6 Eylül günü sevinç içinde olan insanların derdini halle yetecek mi-

dir? Çağımızda renk ve ırk farkı gözetilen rejimlerin insafsız davranışlarına daha ne kadar müsamaha edilecektir? Daha ne kadar, renkleri beyaz olanlar, siyah olanları hakir görebilecek, onlara insanlık dışı davranışlarla hakaret edebileceklerdir. Zamanımızın büyük sorunlarından biri olan «ırk ayrımı felsefesi» ile mücadele etmekte olan sendikaların, herşeyden önce öğrenmek istediği, işte bu soruların cevaplarıdır.

IRK AYRIMI NASIL UYGULANIYOR?

Dr. Verwoerd'in Güney Afrika Cumhuriyeti, ırk ayrımını günlük hayatın hemen her kesiminde en zalimane şekliyle uygulayan insafsız bir rejim olarak tanınmıştır. Güney Afrikada bu ülkenin gerçek sahipleri açtır, sefilane bir hayat sürmektedirler. Ne eğitim imkânlarından ne çalışma hayatında eşitlikten yararlanabilirler. Burada beyazlar ayrı lokallerde eğlenirler, lokantaları, okulları, gezindikleri yerler, plajları ayrıdır. Euralara siyah insanlar giremezler. Bu beyazlar, güneşte yanarlar, siyahlaşırlar ve bu hallerini iftiharla gösterirler, gösterirler ama rengi siyah olanların nede kendilerinden aşağı yaratıklar olduğu inancı vardır içlerinde... Güney Afrika'da beyazlar için ilk okul mecburiyeti vardır. Siyahların ise gidebilecekleri okul sayılıdır. Üniversitelere 10 beyaza karşılık sadece bir siyah girebilmektedir.

Sanayide, ticarete ve diğer bütün meslek gruplarında çalıştırılacak olanların hangi ırktan, hangi orana göre işe alınacaklarını, Hükümet tesbit eder. Kalifiye işlerin hiçbirisinde siyah görülemez, onlar ırgatlık yapar, taş taşır, yüz numara temizleyicisidirler, bulaşık yıkarlar.

Güney Afrika'da sendikalar vardır, hatta toplu pazarlık dahi yapabilirler. Ama bu sendikalara teni siyah olanlar kabul edilmez. Sanayi muntakalarında, şehirlerde yaşayacak olan siyahilerin adedi ne olacaktır; bunu Hükümet tesbit eder. Bu bölgelerde izin almaksızın 72 saat fazla bulunmak, 3 yıl hapsi ve

**Güney
Afrikanın
zalim
başbakanı
Verwoerd'un
öldürülmesi
geçen ay'ın
en önemli
olaylarından
biri oldu.
Yanda
Verwoerd
ve kaatili
hakkında
kısa bir
bilgi
sunuyoruz**

Geçtiğimiz ayın 6
sında bir beyaz tarafından
öldürülen Dr. Verwoerd
Hollanda'da doğmuştur.
Hendric Frensch Verwoerd
bir yaşma girdiğinde
ailesi Güney Afrika'ya göç
etmiş ve oraya yerleşmiştir.
İlk ve Orta Okul öğrenimini
Güney Rodezya'da tamamlayan
Dr. Verwoerd, yüksek tahsiline
Stellenbosch Üniversitesinde
devam etmiş, psikoloji ve felsefe
doktoru olmuştur. Daha sonra
burada öğretmenlik de yapan
Verwoerd, 1928 yılında profesör
olmuş, çalışmaları na Hamburg,
Leipzig ve

Berlin'de devam etmiştir.

1936 yılında Güney Afrika'ya
kabul edilen bazı yahudileri
protesto eden profesörler arasında
Dr. Verwoerd de vardı. Daha sonra
kendisini günlük bir gazetenin baş
yazarı olarak görmekteyiz. İkinci
Dünya Savaşı sırasında Hitler
Almanyası lehine yazılar yazan
Dr. Verwoerd, harp sonrası politika-
ya atılmış ve 1950 yılında «Yerli
Halk İşleri Bakanı» na getirilmiştir.
Bu tarihten sonra Güney Afrika'da
«ırk ayrımı» nı şiddetlendirici
bütün hareketlerin başında ve içinde

Dr. Verwoerd Kimdir?

yer alan Dr. Verwoerd, 1958'de parti
liderlerine oranadan da başkanlığa
gelmiştir.

Dr. Verwoerd Başkan olduktan
3 yıl sonra Güney Afrika'nın İngiliz
Milletler topluluğundan çıkacağını
açıklamış ve cumhuriyeti ilân etmiştir.

Dr. Verwoerd Başkan olduktan
3 yıl sonra Güney Afrika'nın İngiliz
Milletler Topluluğundan çıkacağını
açıklamış ve cumhuriyeti ilân etmiştir.

Öldürüldüğü sırada 64 yaşında
olan zalim Başkan 7 Eylül günü 65
yaşına basacaktı.

Dr. Verwoerd'i öldüren Dimitri Tsefendas Kimdir?

Verwoerd'u 6 Eylül günü
Parlamento'daki sırası başında öldüren
Dimitri Tsefendas bir Yunan ve Portekiz
anababanın çocuğudur. 40-50 yaşlarında
olan Tsefendas Parlamento'daki odacılık

görevine, 1 Ağustos 1966 tarihinde
başlamıştır. Dr. Verwoerd'in kaatili 6
dil bilmektedir. İngilizce, Almanca ve
Afrika dillerine son derece hakimdir.
Cinayetden sonra üstü arandığında
belinde iki bi-

çak daha bulundurduğu anlaşılan
Dimitri Tsefendas, «siyahlara karşı iyi
muamele yapanların sonu budur, işte...»
sözüyle, cinayet sebebini anlaşılmaz
bir hale sokmuştur.

hapisane çevresindeki işyerlerinde
mecburi olarak çalıştırılmayı göze
almak demektir. Aynı şekilde 15 yaşına
gelip de durumunu ilgili büroya
bildirmeyen ve iş istemeyen siyah
tenli gençler, başıboş hayatın ve der
bederliğin önlenmesi kanunu» hükümleri
gereğince tevkif edilirler. Bunların da
yeri mecburi çalıştırma kamplarıdır.

Güney Afrika'da belirli dönemler
kendisini yönetecekleri seçer. Bu, o
de seçim yapılır. Halk kendi adına
zaman «demokrasi» olur, olur ama

12 milyon siyah, halk değildir; oy
hakları yoktur; adayları yoktur; seçim
beyannameleri yoktur, gazeteleri,
radyoları hiçbir şeyleri yoktur!..

Güney Afrika Cumhuriyeti, vatandaşlarını
yargılamadan ilanihaye zindanda tutmayı
hükümetlere kanuni bir hak olarak tanıyan ve
bununla övünen ender polis devletlerinden
birdir. Bütün bu hayasız zulmü içinde,
ayrıca - yalnız dört milyon beyaz için
olmak üzere - refahın da sırrını bulmuştur
bu ülke..

**SENDİKALARIN
MÜCADELELERİ**

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları
Konfederasyonu ve saflarında toplanmış
bunun 65 milyon işçi son on yıldır
Güney Afrikadaki bu sâkim anlayışla ve
bunun başı Dr. Verwoerd ile mücadele
etmiştir. Hatta denebilir ki, ICFTU, bu
alandaki mücadele bayrağını açan ilk
uluslararası kuruluş olmuştur. Bir
yandan hür sendikacılık ilkesine ve
insan haklarına bağlı sendikalar va-

Rodezya gazeteleri sansür yüzünden sık sık bu şekilde, sayfalarının yarısı kazanmış olarak, beyaz çıkmaktadır. Rodezyadaki dikta rejimi zencilerle ilgili hiçbir haberin yayınlanmasına izin vermemektedir.

Black out this space

As *The Economist* wrote in its issues of May 21st, June 4th, June 18th, August 6th or August 13th, [redacted] free press [redacted] censorship [redacted] Mr Smith [redacted] Rhodesian [redacted] Mr Smith [redacted]

No, on second thoughts we decided not to repeat it, for fear that this issue too would be banned in Rhodesia. Keeping *The Economist* out seems to have been an important element in Mr Smith's defence of white civilisation recently. Not that Mr Smith's censors are savage: they seem to stick to a brief of keeping out any news, particularly economic news, that might suggest the rebel regime is unsuccessful; suggestions that it is immoral (as in our unbanned issue of July 30th) get by.

İşte İngiltere'nin meşhur «The Economist» Dergisinin 20 Ağustos 1966 tarihli nüshasında Rodezya ile ilgili bir haber!.. Haber şöyle başlamaktadır: «The Economist'in 21 Mayıs, 4 Haziran, 18 Haziran, 6 Ağustos ve 13 Ağustos tarihlerinde ..... basın özgürlüğü ..... sansür ..... Mister Smith ..... Rodezyalı ..... Mister Smith .....» Ve ondan sonra da ilâve etmektedir, The Economist: «.. Hayır, üzerinde yeniden düşündüğümüzde, tekrarlamamaya karar verdik, çünkü bu nüshamızın da Rodezya'da toplatılacağına korkusu içindeydik!...»

Rodezyada basın özgürlüğü

Tek tarafı olarak bağımsızlığını ilân ettiği tarihten bu yana giriştiği baskı hareketleriyle Rodezya'yı büyük bir hapisane haline sokan ve ırk ayrımı politikasını bütün iğrençliğiyle uygulamaya devam eden Ian Smith geçen ay içinde yüzlerce dergi ve gazetenin Rodezya'ya girmesini yasaklamıştır. Ian Smith'in bu konudaki son kurbanı Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Afrika Bölgesel Teşkilâtı tarafından yayımlanmakta olan «Afrika'dan İşçi Haberleri» adlı gazetedir. Ian Smith hür sendikacılık hareketinin Afrika'daki organı olan bu gazeteyi sadece toplattırmakla

kalmamış, aynı zamanda Rodezya hudutları içine sokulmaması için kesin direktifler vermiştir. Öte yandan Rodezya gazetelerinin, Rodezya'nın asıl sahipleri, zenciler hakkında en ufak bir haber yazmasına dahi izin verilmemekte, geceleri matbaalar basılarak, bu gibi haberlerin çıkmasına engel olunmağa çalışılmaktadır. Uluslararası hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve Uluslararası Gazeteciler Federasyonu Rodezya'nın diktatörü Ian Smith'in bu tutumunu dünya kamuoyu önünde protesto etmişlerdir. ICFTU ayrıca Uluslararası Çalışma Teşkilâtına da durumu aksettirmiştir.

sitasyonu Güney Afrika'daki idareye karşı bir boykot hareketine başvurulurken, öte yandan Birleşmiş Milletler Teşkilâtında olsun, Uluslararası Çalışma Teşkilâtında olsun, bu feci idareye dünya kamuoyunun

gözleri önüne serilmiştir.

Konu, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'na ilk defa 1963 yılında ICFTU bünyesindeki Afrikalı sendikacılar tarafından götürülmüş, delegeler Güney Afrika Cumhuriyeti

ti temsilcilerinin konferansa katılmaları halinde, çalışmalarını boykot edeceklerini bildirmişlerdir. O tarihte Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın ana tüzüğünün «ırk ayrımı politikası izlediği bilinen» üyelerini ih-

racı uygun olmaması sebebiyle, bu çıkış kesin bir başarı sağlayamamıştır. Ancak, Ana tüzüğün sınırlarını zorlamadan alınan bazı kararlarla, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin yıllık konferansları dışında, hiç bir çalışmasına katılmaması sağlanmıştır. ILO Yönetim Kurulu, 1964 yılında yapılan 48 inci dönem konferansa, Ana tüzüğü değiştirme teklifleri ile gelmiş ve Çalışma Teşkilatının, Birleşmiş Milletler Teşkilatınca ihraç edilen bir üyeyi bünyesinden uzaklaştırılabileceği kabul edilmiştir. Öte yandan kabul edilen ikinci bir değişiklik teklifiyle «ırk ayrımı politikası izlediği» tesbit edilen bir üyenin doğrudan doğruya ILO'dan çıkarılabileceği de karara bağlanmıştır. Bu değişiklikten kısa bir zaman sonra Güney Afrika Cumhuriyeti, Çalışma Teşkilatının üyeliğinden ayrıldığını bildirmiş ve kendisi hakkında nasıl olsa verilecek olan ihraç kararına fırsat veremeyeceği çalışmıştır. Bütün bu çalışmalarda sendikalar önemli bir rol oynamıştır.

Ne var ki, bu çabalar Dr. Verwoerd'i ve kendisini takip edecek olan en az onun kadar zalim beyazları yolundan döndürememiştir. Güney Afrika'nın faşist beyazları, dünya halk oyunu ve o'nu hiç değilse bu konuda temsil edebilmek durumunda olduğundan zerrece şüphe edilmeyecek Birleşmiş Milletleri, hiç umursamadan, çağımızın tabii gelişimine karşı pervasızca çıkmak ta devam etmektedirler.

Bu böyle sürüp devam edecek mi dir?

İrkçilik ve zulüm, Güney Afrika'yı belki Portekiz'le Rodezya'dan başka hiçbir dostu olmayan bir kerkunç yalnızlığa itmiştir.

Bu yalnızlığı yaratan felsefe bugün ne kadar yürüyor gibi görünürse görünsün, aslında uzun vade fi bir intiharın başlangıcından başka bir şey değildir.

Güney Afrika Cumhuriyeti ve Rodezya'da hergün sık sık karşılaşılan manzaralardan biri. Polis ve polis köpekleri, suçu siyah renkli doğmuş olmaktan başka birşey olmayan insanlara böylesine insafsızca saldırıyorlar.

Güney Afrika Cumhuriyeti

Güney Afrika Cumhuriyeti Afrika Kıtasının güneyinde zengin Afrika ülkelerinden biridir; 16 milyon nüfusunun 12 milyonunu Afrikalı zenciler meydana getirir. İşbaşında bir beyaz azınlık iktidar vardır. Bu ülkede yaşayan beyazlar 4 milyon kadardır.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin başşehri Pretoria'dır. Johannesburg ve Dublin diğer iki büyük şehridir.

1,223,000 kilometre kare büyüklüğündeki Cumhuriyet dünya antimuan, platin ve altın üretiminde birinci, elmasla ikinci, mangenezde üçüncüdür. İhraç malları arasında şunlar yer alır: uranyum, yün, elmas, meyve ve sebze.

31 Mayıs 1961 de ilân edilen Cumhuriyetten önce Güney Afrika Birliği olarak tanınan bu ülke, İngiltere Parlamentosu'nun 31 Mayıs 1910 tarihinde çıkarttığı bir kanun ile kurulmuştur. Bu tarihten sonra Güney Afrika'nın tabii zenginlikleri, başta bulunanlar ve İngiltere tarafından sömürülmeğe başlanılmıştır. Beyazlar hakimiyetlerini kesin bir şekle sokabilmek için «ırk ayrımı politikası» izlemişler ve Güney Afrika'da, Hitler devrinde dahi görülmemiş, bir faşist düzen kurmuşlardır.

Güney Afrika Birliği 1961 yılında İngiltere Milletler Topluluğu'ndan ayrılarak, Cumhuriyeti ilân etmiştir. O tarihe kadar Genel Valilikle idare edilen bu ülke, 1961 den sonra benimseydiği çift meclis sistemi ile demokrasiye (!) geçmiştir. Devlet Başkanı 7 yıl için seçilmekte, genel seçimler ise 5 yılda bir yapılmaktadır. Siyahilerin seçme ve seçilme hakları yoktur.

*Suçu :
Siyah
Renkli
Olmak*

Açlıkla mücadele kampanyası ve işçi kuruluşları

Yazan :

**Doç. Dr.
Osman
N,
Koçtürk**

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı (FAO), hergün biraz daha gelişen ve güçlenen bir tehlike haline geldiği için «Açlık» la savaşı bütün toplumlara ve bu toplumları meydana getiren sosyal sınıflarla, kişilere mal etmek üzere bir süre önce «Açlıkla Mücadele Savaşı»nın öncülüğünü yapmış, bu çalışmalar geçen beş yıl içinde belirli bir başarıya ulaşabilmiştir.

Açlıkla Mücadele Savaşı artık FAO'nun veya belirli bir kadronun malı ve görevi olmaktan çıkmış, ileri ve geri kalmış ülkelerde tehlikenin büyüklüğünü görüp onunla savaşmanın lüzumuna inanmış bulunan teşekküller ve dernekler, şirketler, işçiler, öğrenciler ve aydın kişilere mal olmuştur. Hükümetler ve Milletlerarası teşekküllerin yürüttükleri, açlığı yenmeyi amaç edinmiş çalışmalar, bu güçlü düşmanın yenilmesi için yeterli olamadıkları için, işten anlayanlar hür dünya ülkelerinde etkinliğini her gün biraz daha artırmakta olan demokratik kuruluşlarla, kişisel yardımların bu gayretlere eklenmesinin kaçınılmaz bir zorunluk haline geldiğini uzun süredir belirtmeye çalışıyorlardı. Çünkü açlık, sırsı ve korkunç bir düşman olarak milli hudutları kolayca aşmakta ve cehalet ile yokluk ve sefaleti kendine arkadaş edinerek, insanın güç kaynaklarını tehdit ve toplum sağlığını yitirerek bilinen savaşlardan daha tahripkar olabilmekteydi.

FAO tarafından desteklenen anlamlı propaganda çalışmaları sayesinde «Dünya Açlıkla Mücadele Kampanyası» artık başarıya ulaşmış ve hükümetler kadar halk tabakaları ile demokratik kuruluşlara, eğitim organlarına ve kişilere kadar genişleyen geniş bir cephede bu koruncu düşmanla etkin bir savaş yürütülmeye başlanılmıştır. 1963 Haziran ayında Washington'da yapılan Dünya Gıda Kongresinde her millete, her dine, dil ve inanca mensup insanların bu korkunç düşmana karşı birlikte hareket edebilecek kadar bilinçlenmiş ve kararlı olduklarını görmek gerçekten mutlu bir gelişmeydi.

TÜRKİYE'NİN DAVRANIŞI

Gerçeği açık olarak ifade etmek gerekirse, «İkinci Dünya Savaşı» müstesna, bütün savaşlarda kendisine ayrılmış olan yeri almış ve bu yüzden oluk gibi kan dökmüş olan Türk toplumu, açlığa karşı açılan Dünya cephesinde kendi yerini alamamış ve bundan dolayı kendi kendine yardım olanağını da kaybetmiştir.

Anayasamızın 52 nci maddesi Devleti halkın gerektiği gibi beslenmesi için tedbir almakla görevlendirdiği halde, hükümetler bu hizmetin yapılması için hizmet üniteleri kurmayı alabildiğine ihmal etmişler ve hatta davayı anlamakta güçlük çeken bazı yöneticiler, kurulmuş üniteleri bile lâğvetmek gibi ters ve tehlikeli davranışlarda bulunmuşlardır. Bütün geri kalmış ülkelerde politika ve hissi davranışların toplum zararına işleyen kötü sonuçları, Türkiye'mizde beslenme davası ile açlıkla mücadele kampanyasının ihmal edilmesine ve tehlikenin bir çığ gibi büyümesine sebep olmuş bulunuyor.

Demokratik düzenle idare olunan bağımsız ve hür bir anlayış içinde, insanca yaşamaya azimli toplumlarda hükümetlere görevlerini hatırlatmak ve mensup oldukları sosyal grupların görüşlerini açıklayarak, meseleleri kamu oyuna intikal ettirmek, kanunlarla kurulmuş ve faaliyetleri kanunlarla sınırlanmış demokratik baskı gruplarına düşmektedir. Bundan dolayı hükümetlerin maalesef hafife aldıkları ve bir türlü benimsemedikleri besin ve beslenme meselesinin vatandaş yararına çözümlenmesi, açlığa karşı açılan Dünya savaşında Türkiye'nin kendine düşen yeri alabilmesi için gayret sarfı demokratik baskı kuruluşlarının vazgeçilmez görevi haline gelmiş bulunuyor. Uluslararası çalışma alanlarında, Türk-İş'in üyesi olduğu ICFTU'nun açlığa karşı açılan savaşta almış olduğu yer, Türk-İş'in Türkiye'de uyması gereken davranışı izah bakımından bize yardımcı olabilecektir.

Açlık ve onun yan etkilerinden en çok zarar gören bir sosyal grup olarak işçiler, bu konuda işverenlere nazaran daha uyanık olmak ve gerekiyorsa hükümetleri de uyarmakla zaten yükümlüdürler.

ICFTU'NUN TUTUMU

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı (FAO) nun, 1965 sonbaharında Roma'da yaptığı XIII ncü genel kurul toplantısında ICFTU, Birleşmiş Tarım İşçileri (IFPAW) ve International Federation of Plantation gibi uluslararası üç işçi kuruluşunu temsilen konuşan ICFTU Birleşmiş Milletler görevlilerinden Paul Burton, temsil ettiği kuruluşların sözcüsü olarak «Dünya Açlıkla Mücadele Kampanyası»nda işçilerin kendilerine düşen görevi samimiyetle yapmaya hazır olduklarını açıklamıştır. Burton bu yardımın daha ziyade ileri ülkelerdeki eğitilmiş iş gücünün, geri kalmış ülkelere aktarılması

Ayakta durabilmek ve muhtaç oldukları dövizî temin için kendi tarımsal ürünlerinin büyük bir kısmını ihraç durumunda olan geri ülkelerin ürettikleri yiyecek maddelerini kendi ülkelerinde tüketmelerini mümkün kılacak bir çözüm şeklinin bulunması ve bu ülkelerde yetersiz beslenme şartları altında çalışmaya mecbur kalan işçilerin de işin gereğine göre beslenmeleri ICFTU tarafından teklif olunmuştur.

ve öğretici faaliyetler ile geri ülkeler işçinin üretim imkânlarının geliştirilmesi konusu üzerinde durmuş bulunuyordu. Ayakta durabilme ve muhtaç oldukları dövizî temin için kendi tarımsal ürünlerinin büyük bir kısmını ihraç durumunda bulunan geri ülkelerin ürettikleri yiyecek maddelerini kendi ülkelerinde tüketmelerini mümkün kılacak bir çözüm şeklinin bulunması ve bu ülkelerde yetersiz beslenme şartları altında çalışmaya mecbur kalan işçilerin de iş icaplarına göre beslenmeleri ICFTU sözcüsünün benimsediği tekliflerden biri olmuştur. (1)

ICFTU'nun üyesi olan ve bu kuruluşun milletlerarası alandaki çalışmalarını, Türkiye çapında realize etmekle görevli bir kuruluş olarak Türk-İş'in bu faaliyetin dışında kalması zaten beklenemez.

Amerika ve Avrupa ülkelerinde bir işçinin gelirinin % 25-30 kadarını yiyecek ihtiyacının tedariki için sarfettiği takdirde en mükemmel standartlara göre beslenebilmesine karşılık, Türkiye, Pakistan ve Hindistan gibi ülkelerde işçi gelirinin % 75-80 inin yiyeceğe ödenmesi bile çalışanların gereği gibi beslenmelerine yardımcı olamamaktadır.

İnsangücü'nün fizik ve entellektüel safhada kaynağını teşkil eden yiyecek tedarikindeki bu uysarsızlık ortada dururken, meseleyi küçümsemek ve işçi beslenme meselelerini ikinci plâna atmak zaten kabildir.

TÜRK-İŞ'İN TUTUMU

Besin ve beslenmeye ilişkin konularla, açlığa karşı açılan savaşta Türk-İş'in tutumu, hükümetlerin ve diğer kuruluşların tutumu ile karşılaştırılacak olursa en olumlu çalışmaların gene de Türk-İş bünyesinde yapıldığı görülecektir. İşçinin beslenmesi ile Milli Produktivite arasındaki ilişkiler ilk olarak bu kuruluş tarafından tertiplenen bir konferansla incelenmiş ve daha sonra da aynı konuyu işleyen bir yayın yapılmış bulunuyor. (2)

Sendikacılık Koleji'nde «İşçinin Beslenmesi» bir öğrenim konusu olarak ele alınmış ve sendikal hareketlerin liderleri bu konudaki en son bilgilerle

doantılmaya çalışılmıştır. Bir Üniversite profesörü, Dünya piyasalarında pamuk satışı bakımından rekabet fiyatlarına ulaşabilmek için gündeliği 6-8 TL. olan tarım işçisinin gelirine el atılmasını teklif ederken, Türk-İş bu anlamsız teklife yayınları ile direnen tek kuruluş olmuş ve iddialarını bilimsel verilerle desteklemeyi bilmiştir. (3) Asgari ücret tayıni ve işçinin iş icaplarına göre beslenmesini sağlamada önemli bir faktör olduğu bilinen beslenme harcamalarının tayin ve tesbiti için bu kuruluş bünyesinde ilkel araştırmalar yapılmakta ve Standartlar Enstitüsüne baş vurularak çalışma icaplarına uygun beslenme standartları hazırlanması için gayret sarfedilmektedir.

Maden işçilerinin daha iyi beslenmeleri ve bu suretle üretimin artırılması için yabancı kaynaklardan yardım sağlama yoluna girmiş olan işçi kuruluşları, teorik çalışmaları yanında uygulama bakımından da diğer demokratik kuruluşlara örnek olabilecek bir ortama girmiş bulunuyor. Gelecek süreçte işçi kuruluşları ile Türk-İş'in bu gayretleri daha da geliştireceğini ve bir çok konuda olduğu gibi açlıkla mücadele ve Türk halkının beslenmesi konularında üyesi bulunduğu ICFTU kuruluşu ile aynı düzeyde ve milli çapta çalışmalar yapacağını umuyoruz.

HUKUMETLER

Türk Hükümeti açlıkla mücadele kampanyasının da diğer milletler gibi Türk toplumunun da kendine düşen cephede görev yapacağını açıklamış ve bu kampanyaya katılmış bulunmaktadır. Altı yıla yaklaşık bir süreden beri içinde bulunduğumuz milletlerarası mücadele Türk toplumunun hissesinin yok denecek kadar az olduğunu burada açık olarak ifade etme durumundayız. Milli FAO Komitesine bağlı bir alt komite olarak kurulmuş ve fakat hiç bir faaliyet gösterememiş olan «Türkiye Açlıkla Mücadele Komitesi» yeri yurdu olmayan ve Devlet memurlarından kurulu bir teşekkül olarak, varlığı veya yokluğu arasında fark hissedilemeyen pasif bir komitedir. İleri ülkelerde işçi teşekkülleri, dernekler, kadın kuruluşları ve hükümetlerin işbirliği ile hizmet gören Açlıkla Mücadele Komiteleri önemli işler başarmış ve fakat bizdeki komite, memur anlayışı içinde davranan kişilerin seslerini çıkarmadan bir masa etrafında toplanıp, düşündükleri etkisiz bir teşekkül olarak kalmıştır. Başta Plânlama Dairesi olmak üzere, Türk halkının gereği gibi beslenmesinden sorumlu bütün icra ünitelerinin tam bir rehavet içinde açlık tehlikesini küçümsemeye devam etmekte oluşları ve hatta Anayasanın 52 nci maddesinde açıklanan hizmetleri görmek için kurulmuş bir teşekkülün keyfi ve gerekçesiz bir emirle lağvedilmiş olması, demokratik bir baskı grubunun etkili ikazları olmadan hükümetlerin davayı anlayamaya çağım göstermektedir. Milli Birlik Hükümetlerinden sonra iş başına gelen Koalisyon hükümetleri ile hâlen iş başında bulunan hükümetin besin ve beslenme davasına karşı davranışlarında fark olduğu söylenemez.

Hükümet edenler kolay ve hızlı kalkınmayı mümkün kılacak sihirli formüller aramakta ve bu yanlış davranış içinde hataya düşmektedirler. İşçilerin dış ülkelere gönderilmesi ve onların kazançları ile şirketler kurmak, turizmi geliştirerek bu kesimden sağlanacak birkaç dolarla kalkınma, yabancı sermaye ve yurt gerçeklerine uymayan bir endüst-

Başında Türk-İş temsilcisinin bulunacağı bir "Açlıkla Mücadele Komitesi" ise bir baskı grubunun kanunlarla tanınmış yetki ve etkileri ile müessir olacak ve Türkiye'nin açlığa karşı açılan savaşta, görevlerini gereği gibi yapmasına müsait bir ortam hazırlayacaktır.

rinin milli gelire yapacağı katkılarla avunma, koşulları her gün biraz daha kötüye götüren bir ortamın yaratılmasına sebep olmuş bulunuyor.

Aydınların bu kötü gidişata karşı ilgisizliklerini devam ettirip uyarma görevlerini yapmamakta ve Üniversite profesörlerinin bile ihraç fiyatlarını ayarlamak için günde 6 lira yevmiye alan işçinin gelire et atma eğilimi göstermekte oluşları, yakın bir gelecekte Türkiyemizi etkisi altına alacak olan açlık ve bunun doğuracağı yan etkilerden en çok işçi gruplarının müteessir olacağını göstermektedir. Bu ortam içinde uyarma görevi sebep ve netice bakımından gene işçi gruplarına düşmekte ve Türk-İş'in ICFTU üyesi olarak davayı ciddiyetle ele alması gerekmektedir. Bütün Dünyada işçi kuruluşları «Açlıkla Mücadele Komitelerinin» en aktif üyeleri olarak vazife gördükleri halde, bizdeki eşine rastlanmamış Açlıkla Mücadele Komitesinde işçi kuruluşları temsil edilmemekte ve bazı Devlet memurları yılda bir kaç defa bir araya gelerek, açlık gibi ciddi bir tehlikenin nasıl yenilebileceği hakkında konuşmalar yaparak birbirine dert yanmaktan bir adım daha ileri gidememektedirler.

Başında Türk-İş temsilcisinin bulunacağı bir «Açlıkla Mücadele Komitesi» ise bir baskı grubunun kanunlarla tanınmış yetki ve etkileri ile müessir olacak ve Türkiye'nin açlığa karşı açılan savaşta 6 yıl önce benimsediği görevlerini gereği gibi yapmasına müsait bir ortam hazırlayacaktır. Tarım Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve hatta Milli Güvenlik Kurulu Türk halkının ve işçinin beslenme olanağını geliştirmek için ciddi çalışmalar yapmaya, Devlet Planlama Dairesi, halkın beslenmesine ilişkin konuları plâna ithal etmeye mecbur bulunuyor.

Türk toplumunun ayakta kalması, varlığını muhafaza ederek kalkınması, sağlığı ve çalışma gücünün korunması herşeyden önce beslenme olanağının optimal standartlara göre geliştirilmesine bağlı bulunuyor.

Anayasanın 52 nci maddesinde de ifadesini bulmuş olan bu gerçek, Dünya çapında bir savaşa konu teşkil etmiş ve Türk toplumu hem kendi sınırları ve hem de Dünya çapında açlığı yenmek için görevini yapamayacak bir duruma iteklenmiş bulunuyorsa, bunda yönetici kadroların ihmali olduğunu söylemek yanlış ve itham edici bir davranış olmayacaktır.

(1) — ICFTU, Economic and Social Bulletin, Vol XIV, No. 2, February 1966

(2) — Koçtürk, Osman N., İşçinin Beslenmesi ve Milli Produktivite, Türk-İş Yayınları, 1966

(3) — Koçtürk, Osman N., Türk İşçisinin ve Türk Tarımının Bazı Temel Meseleleri (Basılmak-tadır), Türk-İş, 1966

"Ücret
ve
fiyatları
dondurma
politikası,
yüzünden
Tuc
kongresinde
tartışmalar
oldu

TUC Kongresi önemli tartışmalara sebep olmuştur. Eski Teknoloji Bakanı Frank Cossins 1 milyon üyeli sendikasının diğer delegeleri ile Hükümetin «ücret ve fiyatları dondurma» politikasına karşı mücadele bayrağını açarken, gene 1 milyon üyeli Birleşik Mühendisler ve Teknik İşler Sendikası Başkanı ve Demiryolu İşçileri Sendikası Genel Sekreteri Hükümetin ekonomik tedbirlerini desteklemişlerdir. Hükümet politikasının desteklenmesi yolundaki Konfederasyon Genel Konsey kararını kongreye Genel Sekreter Yardımcısı Victor Feather bildirmiştir. Yandaki resimlerde yukarıdan aşağı doğru Başbakan Wilson, eski Teknoloji Bakanı Frank Cossins, Teknik İşler Sendikası Başkanı, Demiryolu İşçileri Sendikası Genel Sekreteri ve Genel Sekreter Yardımcısı Victor Feather.

Başbakan Wilson TUC kongresinde konuştu ve ekonomik politikasının desteklenmesini sendikalardan istedi

İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu Hükümetin ekonomik politikasını onayladı

İngiltere İşçi Sendikalar Konfederasyonu (TUC) nun 98 inci kongresi 5-9 Eylül tarihleri arasında Blackpool'da yapılmıştır. Kongrenin ilk günü konuşan Başbakan Harold Wilson, Konfederasyon üyesi 8,867,522 işçiyi temsil eden 1000 delegeden, «Hükümetin ekonomik politikasının tasvip edilmesini» istemiştir. Toplu pazarlık müessesesini 6 ay için atıl hale sokacak olan «ücret ve fiyatları dondurma politikası» nın uzun vadede sendikal çalışmaları baltalamayacağını belirten Başbakan Wilson, işsizlik tehlikesinin bertaraf edilebilmesi için bu yola gidilmesinin zaruri olduğunu da sözlerine eklemiştir. Başbakanın, «...Hükümetin bu gibi ekonomik tedbirlerle toplu pazarlık müessesesini tahrip etme niyeti yoktur» sözü, kongrenin elektriklelenmesine sebep olmuş, delegelerin bazıları kendisini alkışlarlarken, diğer bazıları protesto etmeye başlamışlardır. Başbakan sözlerine şöyle devam etmiştir:

«... İngiltere bir deprasyonla karşı karşıya kalabilir. Neslimizin henüz karşılaşmadığı böyle feci bir durum, işsizlerin yüzde bir buçuk ya da iki oranıyla değil, bir buçuk - iki milyon şeklinde ortaya çıkmasına sebep olur. Bu kongre büyük önem taşımaktadır. Yarının ekonomik gelişmesini değil, yurdumuzun yarınını ilgilendiren konuları görüşeceğiz. Vatandaşlarımızın hayat seviyesinin yükseltilmesi, tam istihdamın muhafazası gibi sorunların halli, bu kongrede alınacak kararlarla yakinen ilgilidir.»

Başbakanın konuşmasından son-

ra, hastahaneed bulunan Konfederasyon Genel Sekreteri adına Genel Sekreter Yardımcısı Victor Feather söz almış, İcra Kurulu'nun, «Hükümetin ekonomik politikasının desteklenmesi» yolundaki kararını bildirmiştir. İki gün süren görüşmeler sonunda yapılan oylamada, Hükümetin ekonomik politikasının 344,000 gibi az bir oy farkıyla kabul edildiği anlaşılmıştır. Teknoloji Bakanı iken istifa eden ve ücretleri dondurma politikasına karşı çıkan 1 milyon üyeli Genel İşçiler Sendikası Genel Sekreteri Frank Cousins oylama sonuçları hakkında, «...düşünce tarihimizin en kötü kararı!..» demiştir.

İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu kongresi ayrıca Vietnam konusunda da bir karar metni kabul etmiştir. Kararda Amerika Birleşik Devletlerinin Vietnam'ı bombalamaması istenilmekte, barışçı çözüm yollarının aranması tavsiye edilmektedir.

Kongrede Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu Başkan Bruno Storti temsil etmiştir.

Kongrenin son günü yapılan seçimlerde Demir ve Çelik Federasyonu Genel Sekreteri Harry Douglas, Konfederasyon Genel Konsey Başkanlığına getirilmiştir.

ICFTU İspanya Hükümetini ILO'ya şikâyet etti

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) sendikal hak ve hürriyetleri çiğnemekte ısrar eden İspanya Hükümeti'ni Uluslararası Çalışma Teşkilatı'na (ILO) bir kere daha şikâyet etmiştir. 26 Ağustos tarihli ICFTU muhtırasında, «İspanya'da yürürlükte bulunan çalışma mevzuatının

Uluslararası Çalışma Teşkilatının sendika kurma ve sendikalaşma özgürlüğü ve toplu pazarlık ile ilgili sözleşmesini ihlâl etmekte olduğu» belirtilmektedir.

ICFTU'nun bu son şikâyetine sebep, geçen ay içinde Madrid'de «kansuz teşkilatlanma» ve «yıkıcı propaganda» yaptıkları iddia olu-

GREVCİLERLE POLİS KARŞIKARŞIYA — Kalküta'nın Bengal eyaletinde ilân edilen 48 saatlik genel grev, polisle grevci işçileri, çarşı meydanında karşıkarşıya getirmiş. Atılacak taşlara ve tekmelelere karşı, bacaklarına kalın tekmelekler saran eli sopalı polisler, grevcilerin yürüyüşünü dağıtmaya hazırlanıyorlar Genel grev yüzünden, Hindistan'da hiçbir kamu hizmeti yapılamamıştır.

nan yedi sendikacının mahkemeye sevkı ve bunların 3 ilâ 6 ay arasında hapis cezasına çarptırılmak istenilmesidir. Yargılanmakta olan sendikacıların dördü, ICFTU'nun Ams terdam Dünya Kongresine katılmış ve hür sendikacılarla temas kurmuş olmakla da suçlanılmaktadır.

Genel Sekreter Ömer Becu'nun imzasını taşıyan ICFTU muhtırası Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO) Yönetim Kurulu'nun durumu acilen görüşmesini ve İspanya'da sendikal hak ve hürriyetlere aykırı olan kanunların değiştirilmesini temin için teşebbüse geçmesini isteyerek son bulmaktadır.

ICFTU İCRA KURULU TOPLANTISI KASIM AYINDA YAPILACAK

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) İcra Kurulu toplantısı Kasım ayı içinde Barbados'ta yapılacaktır. Toplantıda Afrika, Asya, Güney Amerika ve Orta Doğu ülkelerindeki sendikal durum ve çalışmalar gözden geçirilecektir. Ayrıca 1967 yılında ya-

pılması düşünülen ICFTU Dünya Ekonomik Konferansı'na sunulacak raporlarla ilgili çalışmalar da gözden geçirilecektir.

ICFTU YETKİLİLERİ İNGİLTERE DIŞ İŞLERİ BAKANI İLE GÖRÜŞTÜ

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) Başkanı Bruno Stoiti ve Genel Sekreter Ömer Becu 12 Eylül günü Londra'da İngiltere Dış İşleri Bakanı George Brown ile bir toplantı yapmışlardır. Toplantıda «sendikacılık hareketi ve siyasi gelişmelerdeki rolü» konusu ele alınmış, işçi liderleri İngiltere'nin ilgili bulunduğu bölgeler de özellikle işçi sorunlarını ilgilendiren konularda ICFTU'nun da görüşlerinin alınmasını istemişlerdir. Sendikacılık mazisi olduğunu belirten Bakan bundan memnuniyet duyacağını, hür sendikacılık hareketinin bir ülkenin kalkınmasında oynayacağı olumlu role bütün kalbiyle inandığını sözlerine eklemiştir.

MEANY, «AMERIKAN İŞÇİLERİ HER YERDE İŞÇİ ÇIKARANLARINDAN YANADIR» DEDİ

Geçen ay içinde Amerikan İşçi Bayramı münasebetiyle bir demec veren Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) Başkanı George Meany, «...Amerika işçileri barış ve hürriyet düzeni içinde, dünyanın hemen her yerinde işçi çıkarlarını desteklemektedir» demiştir. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve Uluslararası İşkolu Federasyonlarının dünyada barış ve hürriyet düzeninin kurulması için sarfettikleri çabayı anlatan Meany, hür işçi hareketinin başta gelen gayelerinden birinin dünyada sosyal adaletsizlikle mücadele olduğunu belirttikten sonra şunları söylemiştir:

«...Amerikan işçi hareketi Amerikan halkının totaliter rejimlerle mücadele halinde olan ülkelere yapmakta oldukları yardımları desteklemektedir Kanaatim odur ki zamanımızın

zın insanı, yarın çocuklarımızın daha rahat hayat şartları altında yaşamasını temin edecek bir çalışma içinde olmalıdır. Çocuklarımız hür olacaklarsa, çocuklarımız kendilerini emniyet içinde hissedeceklerse, bizler bunun şartlarını bugünden hazırlamalıyız.»

ULUSLARARASI KOOPERATİFÇİLİK BİRLİĞİ KONGRESİ YAPILDI

Uluslararası Kooperatifçilik Birliği'nin 23 üncü dünya kongresi 5-8 Eylül 1966 tarihleri arasında Viyana'da yapılmıştır. 58 ülkeden 137 kuruluşu bünyesinde toplayan dev teşkilâtın kongresinde Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu Genel Sekreter Yardımcısı Alfred Braunthal temsil etmiştir. Kooperatifçilik sorununun enine boyuna tartışıldığı kongrede kabul edilen bir karar ile Vietnam savaşına barışçı bir çözüm yolunun bulunması için Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'na müracaat edilmesi de kararlaştırılmıştır.

PAKİSTAN SENDİKALARI ÇALIŞMA MEVZUATINDA DEĞİŞİKLİK İSTİYOR

Pakistan İşçi Sendikaları Milli Federasyonu Başkanı Muhammed Şerif, Cumhurbaşkanı Eyüb Han'a müracaat ederek, iş uyuşmazlıkları ile ilgili mevzuatın acilen değiştirilmesini istemiştir. Muhammed Şerif Pakistan Yüksek Mahkemesi'nin 26 Nisan tarihli kararına işaret ederek, «iş uyuşmazlıklarının ancak işçiler tarafından çıkarılacağı ve sendikaların uyuşmazlıklarda taraf olamayacağı» yolundaki bu kararlar sendikaların kanuni haklarının büyük ölçüde kısıtlanılmak istendiğini belirtmiştir. Federasyon, Eyüb Han'a çeşitli değişiklik teklifleri de sunmuş, bu tekliflerin Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nca kabul edilen sözleşme ve tavsiyelere dayandığını bildirmiştir.

ALMANYA'DA SAVAŞ ALEYHTARI GÖSTERİLER

Almanya'daki genç sendikacılar İkinci Dünya Savaşı'nın çıkışının

25 inci yıldönümü olan 3 Eylül tarihinde Aachen şehrinde Savaş aleyhinde gösteri yapmışlardır: Binlerce genç işçinin katıldığı gösterilerde bir konuşma yapan Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu İcra Kurulu üyesi Günther Stephan, sendikaların milletlerin katli demek olacak olan ve bütün insanlığı tehdit eden savaş tehlikesine karşı mücadele ettiklerini belirtmiş, silâh yapımı konusunda şunları söylemiştir:

«...Dünya barışı silâh yapımına milyarlar sarfı ile değil, emekleriyle geçinenlerin ekonomik ve sosyal şartlarını geliştirerek kurulabilir.»

Günther Stephan sözlerini şu şekilde bitirmiştir:

«...Nükleer, biyolojik, kimyevi ya da radyo aktif... ne şekilde olursa olsun silâhlanma yarışı insanlık için büyük bir teh-

likedir. Bununla mücadele etmeğe mecburuz.»

ULUSLARARASI PTT FEDERASYONU OKINAWA'NIN JAPONYA'YA İADESİNİ İSTEDİ

Uluslararası PTT İşçileri Federasyonu A. B. D. Hükümeti'ne müracaat ederek, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Amerikan Silâhlı Kuvvetlerince işgal altında bulunduran Okinawa'nın Japonya'ya iade edilmesini istemiştir. PTT Federasyonu Genel Sekreterinin Dış İşleri Bakanı Dean Rusk'a gönderdiği mektupta Okinawa'da yaşayanların dileklerinin dikkate alınması ve bu bölgenin Japonya'ya iadesi için Japonya Hükümeti ile görüşmelere başlanması istenmektedir.

LOZAN'DA BÜYÜK PROTESTO YÜRÜYÜŞÜ — 5000 demiryolu işçisi ile bir o kadar devlet memuru geçen ay içinde İsviçre'nin Lozan şehrinde yaptıkları yürüyüşte, Hükümeti protesto etmişlerdir. Devlet sektöründe haftalık çalışma saatlerinin 44'e indirilmesini öngören kararnamenin ertelenmesi protesto yürüyüşüne sebep olmuştur. Hükümet çevreleri kararnamenin 1969 sonundan önce uygulanamayacağını iddia ederlerken, sendikalar ve özellikle İsviçre Demiryolu İşçileri Sendikası, nihai tarihin 1967 yılı olabileceğini belirtmektedirler. Resimde işçiler toplu halde.

TOPLU SÖZLEŞMELER

METAL—İŞ İLE MKE. ARASINDA TOPLU SÖZLEŞME GÖRÜŞMELERİ

Metal-İş Federasyonu ile Makina ve Kimya Endüstri Kurumu arasında toplu iş sözleşmesi görüşmeleri ne başlanmıştır. Müzakerelerin açılışında bir konuşma yapan Kurum Genel Müdürü Mehmet Özgür, daha önce yapılmış ve iki yıl uygulanan sözleşmenin tarafların iyi niyeti ile gerçekleştiğini, bu defaki görüşmelerin bu anlayış içinde geçeceğine inandığını belirtmiş daha sonra konuşma yapan Federasyon Başkanı Kaya Özdemir; Türk işçisinin her zaman milli menfaatleri ön plân da tutarak, gayretli bir çalışma için de olduğunu söylemiş ve şöyle demiştir:

«Taleplerimiz Kurumun şartlarına ve imkânlarına uygun şekilde hazırlanmıştır. Temennimiz, işçi arkadaşlarımızın daha iyi iş emniyeti, daha ileri sosyal haklar ve daha iyi ücret seviyesine ulaşmasıdır.»

Bu konuşmalardan sonra ön toplantı görüşmelerine geçilmiş, Federasyon Başkanı Kaya Özdemir tarafından verilen toplu iş sözleşmesi tasarısı ile daha sonra toplanmak üzere toplantı sona ermiştir.

Ön toplantıda alınan en mühim kararlardan biri, sözleşme görüşmeleri süresince Kurum bünyesinde hiç bir işçiye emeklilik işlemi yapılmaması ve toplu sözleşmenin yapılmamasıyla sağlanacak hak ve menfaatlardan faydalanmalarıdır.

Toplu sözleşme görüşmelerinde Metal-İş Federasyonunu; Kaya Özdemir, Mustafa Patırna, Gündüz Yazıcı, Ali Önder, Fethi Arıcı, Halil Akyüz, Mustafa Karaaslan, Mehmet Tekin, Avni Murat, Hüseyin Orhan ve Şuayip Çalkın temsil etmişlerdir.

TEKSİF ADANADA TOPLU SÖZLEŞME İMZALADI

TEKSİF ile Adana bölgesinde kurulu Basso Ticaret ve Sanayii ve Ticaretleri T.A.Ş. Güney Sanayii ve Ticaret işletmeleri A.Ş., Özbucak Sanayii ve Ticaret A. O., Paktaş Pamuk Ticaret ve Sanayii A.Ş. işyerleri arasında toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır.

Teksif Genel Merkezinde yapılan toplantılara, Teksif Genel Başkan vekili Tefik Erdem, Özel sektör toplu sözleşme bürosu uzmanı İmren Aykut ile Adana şube yöneticileri katılmışlardır.

Eski toplu iş sözleşmesinin üzerinde bazı hakların sağlandığı ve bir çok sosyal meselelerin olumlu şekilde sonuçlandığı bu görüşmelerden sonra, Bossa ve Güney Sanayii fabrikalarında birinci yıl saatte 30 kuruş, ikinci yıl saatte 15 kuruş, Paktaş ve Özbucak fabrikalarında ise, birinci yıl 25 kuruş, ikinci yıl 12 kuruş ücret zammı alınmıştır.

ÇİMSE—İŞ'İN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Çimse-İş, geride bıraktığımız ay içinde işyerlerinde ikinci dönem toplu sözleşme görüşmelerini sonlandırmıştır. Bozüyük Seramik Fabrikası Limited Şirketi, Zeytinburnu Çimento fabrikası, Yıldız Porselen Fabrikası, Ankara Çimento Fabrikası ile yapılan görüşmelerde asgari ücret tespit edilmiş saat ücretleri arttırılmış ve diğer sosyal haklar sağlanmıştır.

BOZÜYÜK SERAMİK FABRİKASI

Asgari ücret 140 kuruş olarak tespit edilmiş, bütün işçilere birinci sene saat ücretlerine 35 kuruş artış sağlanmış, bu zamandan sonra asgari ücretin altında kalanlar, asgari ücrete çıkarılmış, ikinci sene saat ücretlerine de seyyanen 25 kuruş alınmış, yılda iki maaş oranında ikramiye 10 lira çocuk zammı, çalışma yıllarına göre değişen evlenme yardımı kabul olunmuştur.

ZEYTİNBURNU ÇİMENTO FABRİKASI

Bu işyeri ile yapılan toplu sözleşme ile asgari ücret 200 kuruşa çıkarılmıştır. Üyelerin birinci sene saat ücretlerine 50, ikinci sene 10 kuruş zam yapılmış, ayrıca şimdiye kadar verilmeyen ikramiye yılda bir defa olmak üzere alınmış ve sosyal yardımların sınırı da genişletilmiştir.

YILDIZ PORSELEN FABRİKASI

İşyerinin mali sıkıntı içinde olması yüzünden ücret 160 kuruş tespit edilmiş saat ücretlerinde birinci yıl 30, ikinci yıl 15 kuruş zam yapılmıştır.

ANKARA ÇİMENTO FABRİKASI

Asgari ücret 200 kuruş, birinci yıl saat ücretlerine 60, ikinci yıl 20 ve üçüncü yıl da 20 kuruş zam alınmıştır. Ayrıca her iş yılı için saat ücretlerine 1 kuruş kıdem zammı ilâve edilmiş, yılda işleme durumuna göre bir maaş nisbetinde üçüncü ikramiye sağlanmıştır.

GENEL—İŞ'İN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Genel-İş Sendikası toplu sözleşme görüşmelerinden birini sonuçlandırmış diğerlerini de olumlu bir düzeye sokmuştur.

İstanbul Devlet Malzeme Ofisinde çalışan işçilere bugünkü aldıkları saat ücretlerine seyyanen 60 kuruş, çocuk başına 10 lira, günde 5 lira yemek, 60 kuruş yol parası ve 50 lira da evlenme yardımı, işçinin ölümü halinde varislerine iki maaş tutarında ölüm yardımı, 200 lira doğum ve ev nakilleri halinde de 100 lira nakil yardımı sağlanmıştır.

Trabzon Belediyesi ile Genel-İş Sendikası arasında başlayan ikinci dönem toplu iş sözleşmesi görüşmeleri karşılıklı anlayış havası için de devam etmekte ve maddelerin görüşmeleri sonuçlandırılmaktadır.

Diğer taraftan Genel-İş Sendikasının Ankara Şubesi, Ankara İmar Müdürlüğü, Ankara İmar ve Emlâk İşletmesi Anonim Şirketi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü onarım Şubesi işyerleri, Trabzon Şubesi de; Belediye Başkanlığı ile, Kars ve Afyon Şubeleri de kendilerine bağlı muh telif işyerleri ile toplu iş sözleşmelerine devam etmektedir.

TÜMTİS'İN İSTANBULDA İMZALADIĞI TOPLU SÖZLEŞME

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası ile İ.E.T.T. arasında ikinci dönem Toplu İş Sözleşmesi 9 Eylül günü imzalanmıştır.

5.500 işçinin yararlandığı toplu iş sözleşmesi ile üyeler 200-350 lira arasında değişen maddi menfaat sağlamışlar ayrıca yeni haklar elde etmişlerdir.

Kabul edilen barem değişikliği ile, işçilerin kıdem senelerine göre asgari 424 kuruş ile azami 864 kuruş arasında günlük ücret farkı, aile ve çocuk zamlarına 5 lira zam, sene de 8 kuruş olan zamlarının 16 kuruş olarak yeniden tespiti, prim sistemine yeni şekil verilmesi, işçilere elbise tedariki ve idarede çalışanlara 15 yıl sonunda 1, 20 yıl so-

TÜMTİS Sendikası ile İETT arasında ikinci dönem Toplu İş Sözleşmesi 9 Eylülde imzalanmıştır. Resimde sağdan sola, Genel Sekreter Ferit Göktaş, Başkan Mehmet İnhanlı İETT Genel Md. Saffet Gürtav, Sosyal İşler Md. Necmi Memişyazıcı ve İşveren avukatı.

nunda 1, 25 yıl sonunda 2 ve 30 yıl sonunda da 2 olmak üzere 6 aylık tutarında ikramiye ödenmesi sağlanmıştır.

KİMYA-İŞ'İN TOPLU SÖZLEŞMESİ

Türkiye Kimya Sanayii İşçileri Sendikası ile Mensucat Boyaları Sanayii A.Ş. nın Sümerbank'ın da iştirakiyle Tarsus'ta kurduğu Mensucat Boya fabrikası arasında toplu sözleşme imzalanmıştır.

İşyerinde çalışan 440 personel, yapılan anlaşmaya göre günde 425 kuruştan aasğı olmamak üzere yüzde 10, 15, 20 kademeli zam almış, ayrıca ölüm, evlenme gibi çeşitli sosyal yardımlar da temin edilmiştir.

PETROL—İŞ GREVE GİDİYOR

Petrol-İş ile Petrol Ofisi adına Türkiye Petrol İşverenleri Sendikası ile yapılan ücret zammı müzakereleri uyuşmazlıkla sonuçlanmış ve Sendika greve karar vermiştir.

Petrol-İş icra heyeti yaptığı toplantıda, Petrol Ofisinin hangi işyerlerinde grev yapılacağını tespit et-

miştir. Ancak kanuna göre Uzlaşırma Kurulunun, esas hakkında verdiği kararın işveren tarafından kabul edilmediğini gösteren ikinci bir tutanak tanzim etmesi gerekmektedir.

Sendika grev hazırlıklarını tamamlarken, sendika Başkanı Ziya Hepbir Ankara'ya gelerek Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İbrahim Deriner ile bir görüşme yapmış, kurul kararını ve sendikanın tutumunu belirtmiştir.

3500 petrol işçisinin kaderini tayin edecek olan grev için bir milyon liralık meblağ ayrılmıştır.

TGS. İLE ANADOLU AJANSI ARASINDA UYUŞMAZLIK

Türkiye Gazeteciler Sendikası ile Anadolu Ajansı T.A.Ş. işverenleri arasında 1964 yılında imzalanmış Toplu İş sözleşmesinin yenilenmesi için yapılan görüşmeler işverenin, çalışan üyelere tanınmak istenen bazı hakları kabul etmemesi yüzünden kesilmiş ve uyuşmazlığa gidilmiştir.

T.G.S. yöneticileri, işverenin mevcut toplu sözleşmenin sağladığı

ğı bazı hakları yarı yarıya indirmek istemesi karşısında görüşmeleri kesmek ve uyuşmazlığa gitmek mecburiyetinde kalmışlardır.

Sendika, üyelerinin hak ve menfaatlerini Anayasa teminatı altında bulunan meşru sosyal mücadele gücü ile korumak kararındadır.

TÜRK-SURİYE DEMİRYOLLARI İŞÇİLERİ SENDİKALARININ ORTAK BİLDİRİSİ

Türkiye Demiryolları İşçileri Sendikaları Federasyonunun davetlisi olarak 4-7 Eylül tarihleri arasında memleketimizi ziyaret etmiş olan Suriye Demiryolu İşçi Sendikaları Federasyonu üyeleri ile DYF-İŞ arasında yakın dostluk ilişkilerinin kurulması konusunda anlaşmaya varılmış ve bu konuda ortak bir bildiri yayınlanmıştır.

Beş maddelik bildiride, iki memleket arasındaki yakın komşuluk ilişkilerinin gerektirdiği dostluğun devamı, ekonomik bağların artırılması, Demiryolu işçilerinin menfaatleri ve sosyal alanda refahının sağlanması için gerekli çalışmanın artırılması, her iki kuruluşun ortak eğitim ve kültürel çalışmaları hızlandırması, işçilerin tatillerini geçirmek üzere rahatlıkla seyahatlerini sağlayacak imkânlar üzerinde durulması ve işçi hak ve hürriyetlerinin elde edilmesi için yapılan mücadelelerde maddi ve manevi yardımların gerçekleştirilmesi temenni edilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLGEDE DÜZENLENEN SEMİNER

Türk-İş 4. Bölge Temsilciliği çevresindeki sendika yöneticileri seviyesindeki «Mahalli eğitim semineri» geçen ay içinde yapılmıştır.

Seminer, Türk-İş 4. bölge Temsilcisi Halil Yener'in bir konuşması i-

Türk - İş Eğitim Müdürü Ferit Azkara başkanlığında toplanan Eğitim Müdürleri, temel eğitim konusunda yeni kararlar almışlar ve uygulama olanaklarını eleştirmişlerdir. Bundan böyle, Türk - İş temel eğitimi işçilerinin çalıştıkları fabrikalarda ve işyerlerinde çalışma saatleri dışında yapılacaktır.

le açılmıştır. Halil Yener, işçi ve işveren münasebetleri üzerinde durmuş ve özetle şunları söylemiştir:

«Biz, düne kadar sendika binalarının bekçisi iken bugün, bir çok davaların savunucusu olduk. Dev adımlar ile ilerleyen sendikacılık tükenmez bilgi ve tekniğe dayanmaktadır. Biz, işçi ve işveren münasebetlerinde tarafsızlığı ve eşitliği aramaktayız.»

Dört gün devam eden seminerde; sendika maliyeti, iktisadi araştırma, toplu sözleşme strateji ve taktiği, toplu iş sözleşmesi, iş ahlakı konuları üzerinde durulmuştur.

«İŞ TEFTİŞİ» SEMİNERİ

Yakın ve Orta-Doğu Çalışma Enstitüsü tarafından düzenlenen «İş Teftişi» semineri geçen ay İstanbul'da açılmış ve dört gün devam etmiştir.

Seminerin açılışında bir konuşma yapan Enstitü Müdürü Nüvit Ataş, iş teftişinin, sosyal güvenlik prensip ve tedbirlerinin uygulanmasını sağlayan faaliyetlerden biri olduğunu ifade etmiş ve bu konunun başlıbaşına bir kariyer durumuna geçtiğini söylemiştir.

YEMEK GREVİ

Haydarpaşa Demiryolları Sendikasının, Haydarpaşa işe merkezinin bugünkü ihtiyacı karşılamaması yüzünden almış olduğu yemek grevi kararı, Sendikanın, Umum Müdürlük temsilcileri ile yaptığı olumlu toplantı neticesi kaldırılmıştır.

Umum Müdürlük, yeni ve modern bir işe merkezi yapılmasını kabul etmiştir.

Grevin kaldırılması sebebiyle Sendika, işyeri sendika temsilcilikleri ile üyelerin davranışını takdir eden bir yazı göndermiştir.

GÜRSEL'İ KAYBETTİK

Türk Milleti, Eylül ayı içinde, eski Cumhurbaşkanı ve 27 Mayıs Devrimi lideri Cemal Gürsel'i kaybetmenin acısı ile karşı karşıya kalmıştır.

Gürsel, Cumhuriyet tarihimizin Atatürkçü ve ileri güçleri savunan bir temsilcisi ve ordu-nun «Aga'sı» olarak sonsuz bir sevginin kaynağı olmuştur. Bir devrim lideri olduğu kadar, uzun ve şerefli askerlik hizmetlerine demokrasiye olan inancını da katmış olan Cemal Gürsel'in ölümü büyük üzüntü yaratmıştır.

TÜRK - İŞ, devrimci lider olarak Gürsel'i daima saygıyla anacaktır.

CEMAL GÜRSEL
(1895 - 1966)

İrk
ayırımının
bütün
dehşetiyle
devam
ettiği
Güney
Afrika
Cumhuriyeti'nde
Polisin
kaba
kuvvet
gösterisi
gibi,
siyasi,
cinayetler de
problemi
çözümlenemedi...

